

ÅBO AKADEMI

Störande beteende ur ett elevperspektiv

En kvalitativ studie om elevers uppfattningar om lärares bemötande av och kommunikation med elever som stör undervisningen

Fanny Nummela

Avhandling för magisterexamen

Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier

Åbo Akademi

Vasa, 2019

Abstrakt

Författare Fanny Nummela	Årtal 2019
Arbetets titel Störande beteende ur ett elevperspektiv – En kvalitativ studie om elevers uppfattningar om lärares bemötande av och kommunikation med elever som stör undervisningen	
Opublicerad avhandling för kandidatexamen i pedagogik	Sidantal (tot.)
Vasa: Åbo Akademi. Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier	76 (92) sidor
Referat Syftet för avhandlingen var att undersöka hur elever uppfattar att lärare bemöter och kommunicerar med elever som stör undervisningen. Utifrån syftet för avhandlingen utarbetades följande forskningsfrågor. <ol style="list-style-type: none">1. Vad uppfattar elever som störande beteende?2. Hur uppfattar elever att lärare bemöter elever som stör undervisningen?3. På vilket sätt önskar elever att lärare skulle bemöta elever som stör undervisningen? <p>Utgående från undersökningens syfte och forskningsfrågor valdes fenomenografien som forskningsansats samt en kvalitativ datainsamlingsmetod. Datainsamlingen utfördes primärt genom enskilda intervjuer med 11 elever i årskurs 7–9 i två olika skolor, en svenskspråkig och en finskspråkig. Frågeformulär som fylldes i av samtliga 11 informanter samt deras klassföreståndare användes som sekundär datainsamlingsmetod. Avhandlingens utgångspunkt var att alla elever kan uppträda störande i olika miljöer, med olika lärare och i olika situationer och därför valdes informanterna och deras klasser ut slumpmässigt och kriterierna för att informanterna skulle få delta i undersökningen var endast att de skulle vara elever på årskurserna 7–9.</p> <p>Datamaterialet transkriberades i sin helhet och analyserades sedan genom meningskategorisering. Enkäterna analyserades också i sin helhet och beaktades i analysen av intervjumaterialet.</p> <p>Resultatet av studien visar att elever har en mycket bred definition av störande beteende och dess uttrycksformer. Respondenterna i denna studie anser att orsakerna till att störande beteende uppkommer har att göra med elevers personlighet, lärares agerande och synen på skolarbetets värde. Resultatet tyder på att majoriteten av eleverna i denna studie anser att det finns skillnader mellan flickors och pojkars störande beteende samt att det störande beteendet ökat under deras skoltid. Eleverna i denna studie påverkas av störande beteende i olika mån och störande beteendets negativa påverkan på koncentrationen lyfts fram av flera respondenter.</p> <p>Eleverna bedömer att lärare kommunicerar lugnt men sakligt med elever som stör undervisningen men resultatet tyder också på att eleverna önskar lite mera stränghet av lärare i bemötandet av störande beteende. Respondenterna i denna studie anser att lärare i de flesta</p>	

fall bemöter elever som stör undervisningen på ett respektfullt och jämlikt sätt. Resultatet visar också att elever lägger än stor vikt på föräldrarnas involvering i disciplinära åtgärder. Eleverna anser att lärares uppmärksammande av störande beteende bör vara beroende av situationen, beteendet samt beteendets varaktighet och hur många elever som påverkades av beteendet.

Slutligen visar resultaten också att elever i grundskolans högre årskurser uppfattar lärares bemötande av och kommunikation med elever som stör undervisningen som professionell och mogen. Eleverna önskar att lärare fortsatt bemöter störande beteende med lugn och jämlikhet men de önskar mera stränghet och att lärare ska se sina elever som inte endast problem, utan även som individer.

Sökord/indexord

Störande beteende, disruptive behaviour, häiriökäyttäytyminen, työrauhahäiriöt, klassrumshantering, classroom management

Innehåll

Abstrakt

Störande beteende ur ett elevperspektiv	1
1 Inledning	1
1.1 Bakgrund och problemdiskussion.....	1
1.2 Syfte och forskningsfrågor	3
1.3 Avgränsningar.....	3
1.4 Disposition.....	4
2 Teoretisk referensram	5
2.1 Vad är störande beteende?	5
2.2 Olika uttrycksformer av störande beteende	7
2.3 Lärares bemötande och hantering av störande beteende	8
2.4 Elever och störande beteende	17
2.5 Sammanfattning.....	20
3 Metod och genomförande.....	23
3.1 Syfte och forskningsfrågor	23
3.2 Fenomenografin som forskningsansats.....	23
3.3 Intervjun som datainsamlingsmetod	24
3.4 Val av informanter	25
3.5 Genomförande	26
3.6 Databearbetning och analys.....	29
3.7 Tillförlitlighet, trovärdighet och etiska aspekter	30
4 Resultatredovisning	32
4.1 Bakgrundsinformation - frågeformulär.....	32
4.2 Elevers uppfattningar om störande beteende	33
4.3 Elevers uppfattningar av lärares bemötande av störande beteende	43
4.4 Sättet eleverna önskar att lärare skulle bemöta störande beteende i klassrummet	55
5 Sammanfattande diskussion.....	64
5.1 Resultatdiskussion	64
5.2 Metoddiskussion	71
5.3 Implikationer och förslag till fortsatt forskning.....	73
Litteratur	75
Bilagor	

Bilaga 1: Informationsbrev till rektor och klassföreståndare (Svenska)

Bilaga 2: Informationsbrev till rektor och klassföreståndare (Finska)

Bilaga 3: Brev till vårdnadshavare (Svenska)

Bilaga 4: Brev till vårdnadshavare (Finska)

Bilaga 5: Intervjufrågor (Svenska)

Bilaga 6: Intervjufrågor (Finska)

Bilaga 7: Bakgrundsinformation – enkät ELEV (Svenska)

Bilaga 8: Bakgrundsinformation – enkät ELEV (Finska)

Bilaga 9: Bakgrundsinformation – enkät LÄRARE (Svenska)

Bilaga 10: Bakgrundsinformation – enkät LÄRARE (Finska)

Tabeller

Tabell 1: Elevers agerande i klassrummet.	32
Tabell 2: Elevers uppfattningar om störande beteende.	34
Tabell 3: Elevers uppfattningar av lärares metoder för att bemöta och hantera störande beteende..	43
Tabell 4: Sättet elever önskar att lärare skulle bemöta störande beteende på.	55

Figurer

Figur 1: Sammanfattning av lärares metoder för att förebygga, bemöta och hantera störande beteende	16
---	-----------

1 Inledning

I första kapitlet presenteras bakgrunden till avhandlingen, avhandlingens syfte och forskningsfrågor samt avhandlingens avgränsningar. Till sist redogörs för avhandlingens disposition.

1.1 Bakgrund och problemdiskussion

Vardagliga undervisningssituationer äger rum i en rätt ovanlig miljö. Undervisningen sker i små rum, med tanke på vad de används för, med dåligt anpassade möbler och inget rum att röra på sig. På 45 minuter ska ett visst undervisningsmaterial gås igenom med 25–30 elever som alla har unika personligheter, olika hembakgrunder och där vissa elever inte vill vara på plats. (Rogers, 2011, s. 7) När man beaktar det som Rogers lyfter fram så är det kanske inte så överraskande att skolor genom tiderna har brottats med att disciplinera elever och med att få styr på elevers störande beteende. Problematiskt elevbeteende är ett dagligt problem för flera lärare och studier gjorda av Sugai, Sprague samt Horner och Walker visar att 1–7 % av elever visar tecken på kroniskt störande beteende (Chaffee & Briesch, 2017).

Påståendet att störande beteende och dåligt uppförande, både i skolan och i samhället, skulle vara ett nytt fenomen kan lätt dementeras genom att man hänvisar till historiska källor. Curtis (refererad till i McManus, 1995) pekar på flera ofta förekommande störningar vid de äldsta universiteten. Men fastän elever genom tiderna betet sig stökigt så visar en studie gjord av OAJ att upp till 70 % av lärare anser att arbetsron i skolorna försvagats under de senaste åren (Nurmi, 2012), samtidigt som lärare upplever att beteendeproblemen ökat under de senaste tio åren (Lamminaho & Ojanen, 2009). Fastän lärarna anser att arbetsron försvagats under de senaste åren visar en enkätstudie gjord av Institutet för hälsa och välfärd att 68 % av elever i årskurs fyra och fem anser att det ibland är lugnt i klassen och 56,3 % av elever i årskurserna åtta och nio anser att arbetsron i klassen eller gruppen är god (Institutet för hälsa och välfärd, 2017).

Flera studier som presenteras av Chaffee och Briesch (2017) i deras artikel *A Meta-Analysis of Class-Wide Interventions for Supporting Student Behavior* visar att störande beteende påverkar elevers studiemotivation och studieprestationer negativt samtidigt som det även minskar elevernas känsla av trygghet i klassrummet och ökar lärares stressnivåer. Detta stöds även av Saloviita (2007) som skriver att elevers beteendeproblem hör till de vanligaste faktorerna som ökar lärares oro kring skolarbetet.

Med tanke på detta så är det viktigt för lärare att ha metoder som fungerar för att bemöta det dagliga störande beteendet i deras klassrum. Att bemöta och kontrollera störande beteende är också viktigt eftersom störande beteende i de lägre klasserna, ifall beteendet tillåts fortgå, kan leda till större beteendeproblem i längden (Chaffee & Briesch, 2017). Särskilt med tanke på det störande beteendets negativa påverkan på elever och lärare blir effektiv hantering av störande beteende i klassrummen allt viktigare, ändå visar OAJ:s rapport att endast en fjärdedel av lärare upplever att det fått tillräckligt med skolning i hur de ska bemöta och handla i händelser där de upplever störande beteende eller konflikter (OAJ, 2016).

Rätten till en trygg studiemiljö för eleverna är en av de grundläggande rättigheterna för elever i grundskolan som ska tryggas enligt 29 § i lagen för grundläggande utbildning (1998). Därför är en effektiv hantering av återkommande störande beteende en speciellt viktig del av lärares didaktiska kunskaper eftersom det störande beteendet i klassrummet påverkar elevernas trygghetskänsla negativt. Rätten till undervisning är även något som varje elev har rätt till enligt 30 § i lagen om grundläggande utbildning och återkommande störande beteende påverkar också i längden andra elevers möjligheter till en bra undervisning i och med att lärarens tid och uppmärksamhet till en stor del tas upp av att hantera det störande beteendet. Båda dessa rättigheter återkommer också i Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen där både elevernas rätt till en trygg studiemiljö och rätten till att lära sig förespråkas (Utbildningsstyrelsen, 2014).

Störande beteende i klassrummen är också ett samhällsaktuellt och återkommande ämne i medier och samhällsdebatter. Under de senaste åren har flera artiklar och enskilda händelser i skolor lyfts fram i medierna kring elevers beteende i skolor. Helsingin Sanomat publicerade en artikel om en disputation som tydde på att lärares sjukdagar ökade i samband med att elevers dåliga och störande beteende ökat (Helsingin Sanomat, 2012). I en annan artikel skriven av YLE och publicerad 2015 berättas det om hur anställningen av resurslärare hoppas lösa elevers störande beteende i en Jakobstadsskola (YLE, 2015) och under år 2016 var elevers störande beteende åter på tapeten i samband med bland annat en insändare som skickats in av en utmattad vikarie (Helsingin Sanomat, 2016) samt via artiklar om en video som blivit viral på sociala medier där en högstadielärare ilsknar till och ropar åt eleverna (Iltalehti, 2016).

Mot bakgrund av de aktuella och ständigt återkommande diskussionerna i vårt samhälle kring disciplin och hantering av elevers störande beteende så är jag intresserad av att få ett elevperspektiv på lärararbetet genom att undersöka hur elever i grundskolans högre årskurser upplever att deras lärare bemöter störande beteende i sina klassrum samt om bemötandet eller metoderna för att hantera störande beteende varierar beroende av elevens tidigare störande beteende. Jag har även egna

erfarenheter av att bemöta och hantera störande beteende hos elever och har för det mesta funnit att de metoder jag använt mig av, både medvetet och omedvetet, fungerat i just den situationen för just den eleven. Detta har bidragit till mitt intresse för temat och eftersom jag ständigt vill utvecklas till en bättre lärare ville jag via min avhandling utöka mitt eget kunnande inom området och samtidigt få en bättre förståelse för varför de metoder som jag använt mig av fungerar och hur jag kan jobba mer medvetet för att ta dessa elever i beaktande. Jag vill även bidra till forskningen kring bemötandet av elever som brottas med problembeteende eftersom jag lagt märke till att flera lärare känner sig vilsna när det kommer till att bemöta dessa elever. Även skillnaderna mellan lärarnas och elevernas uppfattningar av arbetsron i skolorna har bidragit till att jag är intresserad av att undersöka hur eleverna uppfattar lärarnas arbete kring arbetsro.

Slutligen riktade sig min forskning i min kandidatavhandling till lärare och deras bemötande av och kommunikation med elever som stör undervisningen och under den forskningsprocessen intresserades jag ytterligare för elevernas uppfattningar om detta bemötande. Lärare är mer eller mindre inlästa i teori om bemötande av störande beteende men hur bra fungerar de olika metoderna med elever och hur medvetna är eleverna om de metoder som lärare medvetet använder för att hantera störande beteende i sina klassrum.

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Syftet för avhandlingen är att undersöka hur elever uppfattar att lärare i grundskolan bemöter och kommunicerar med elever som stör undervisningen. Utgående från avhandlingens syfte har jag utarbetat tre forskningsfrågor. Den första forskningsfrågan undersöker vad elever uppfattar som störande beteende. Forskningsfråga två handlar om hur eleverna uppfattar att lärare bemöter elever som stör undervisningen och den tredje forskningsfrågan söker svar på frågan om hur elever önskar att lärare skulle bemöta elever som stör undervisningen.

1.3 Avgränsningar

Begreppet *störande beteende* används genomgående i avhandlingen för att syfta på allt beteende som stör undervisningen (jfr engelskans disruptive behaviour). Avhandlingen tangerar begreppen *dåligt beteende* (jfr engelskans misbehaviour), *beteendeproblem* (jfr finskans käytösongelmat) och *problem beteende* (jfr engelskans problem behaviour) samt vissa emotionella och beteendestörningar så som

ADHD eller tillstånd på autismspektrumet. Avhandlingens syfte är dock inte att undersöka dessa begrepps eller störningars inverkan på störande beteende fastän dessa kan ingå i begreppen eller vara bidragande faktorer till uppkomsten av störande beteende i klassrummet. Avhandlingens utgångspunkt är att alla elever kan uppträda störande i olika miljöer, med olika lärare och i olika situationer och avhandlingen strävar efter att undersöka hur elever uppfattar att lärare bemöter det störande beteendet hos alla sina elever.

1.4 Disposition

Avhandlingen är indelad i fem kapitel. I kapitel 1, Inledning, diskuteras avhandlingens bakgrund, syfte och forskningsfrågor samt avgränsningarna för avhandlingen. I kapitlet presenteras även avhandlingens disposition. I det andra kapitlet, Teoretisk referensram, presenteras avhandlingens teoretiska grund. Det tredje kapitlet redovisar för avhandlingens metodologiska tillvägagångssätt. Kapitel 4, Resultatredovisning, redogör för resultaten för avhandlingens empiriska undersökning och slutligen diskuteras avhandlingens resultat mot avhandlingens teoretiska bakgrund samt förslag till fortsatt forskning inom avhandlingens område i kapitel 5, Sammanfattande diskussion.

2 Teoretisk referensram

I kapitlet presenteras avhandlingens teoretiska referensram. Kapitlet är indelat i fem avsnitt. I avsnitt 2.1, vad är störande beteende, presenteras störande beteende som fenomen. I avsnitt 2.2 redogörs för störande beteendets uttrycksformer. Avsnitt 2.1 och 2.2 redogör för störande beteende ur ett pedagogiskt psykologiskt perspektiv. I avsnitt 2.3 redogörs för hur lärare ska förebygga och bemöta störande beteenden eftersom störande beteende bland elever, fastän den har sin grund i pedagogisk psykologi, blir ett didaktiskt problem för lärare. Avsnittet presenterar också olika metoder för att språkligt bemöta störande beteende både genom verbala och icke-verbala strategier. I avsnitt 2.4 behandlas elever och störande beteende. Slutligen sammanfattas avhandlingens teoretiska referensram i avsnitt 2.5.

2.1 Vad är störande beteende?

Avsnittet inleds med en presentation av de olika definitionerna för begreppet störande beteende. Sedan diskuteras störande beteendets uppkomst och slutligen redogörs för olika syner på störande beteende.

Störande beteende som begrepp är svårt att definiera och det förekommer både bredare och snävare definitioner för begreppet. Enligt en av de bredare definitionerna kan störande beteende, vilket innefattas i begreppet dåligt beteende, endast förstås i klassrumsstrukturers kontext och kan därför definieras som allt beteende av en eller flera elever som uppfattas av läraren som en handling som konkurrerar med eller hotar den primära aktiviteten som ska utföras i klassrummet vid ett visst ögonblick (Doyle refererad i McManus, 1995). Definitionen är dock inte optimal och problemet som uppstår med denna definition av dåligt beteende, och då även störande beteende, är att allt beteende kan subjektivt av en lärare ses som dåligt beteende. En alternativ definition av störande beteende som, även denna anses vara bristfällig, är att störande beteende kan definieras som allt beteende som verkar vara problematiskt, olämpligt eller störande för läraren (Galloway et al. refererad i McManus, 1995). Störande beteende kan ytterligare definieras som ett beteende som allvarligt stör lärandeprocessen och/eller stör skolgångens normala flyt (Lawrence et al. refererad i McManus, 1995). Andra mer specifika definitioner för störande beteende, som är mindre beroende av lärares subjektiva upplevelser och kan därför också innefatta elevers upplevelser av störande beteende, kan hittas bl.a. i Levin och Nolans samt Charles definitioner av vad som karaktäriserar en dålig arbetsro i en klass. Levin och

Nolan definierar beteenden som ger upphov till en dålig arbetsro som beteenden som stör undervisningen, har en negativ påverkan på andra elevers rätt att lära sig, utsätter en eller flera elever för psykologiska eller fysiska hot eller som orsakar att något i omgivningen går sönder. Charles bidrar med en ännu snäppet bredare definition av sådant beteende som kan klassas som dålig arbetsro som enligt honom är allt beteende som stör undervisningen eller inläringen, hotar andra eller bryter mot samhällets normer eller lagar. (Levin & Nolan; Charles refererade till i Saloviita, 2007, s. 22–23.) McGrath och Van Bergen (2017) har också bidragit med sin snävare definition och enligt dem är störande beteende, beteenden som ofta stör undervisningen eller inläringen. Det finns alltså inte en allmänt accepterad objektiv definition av begreppet störande beteende eftersom störande beteende upplevs subjektivt av lärare och elever. Vad lärare och elever bedömer som störande beteende och vad som upplevs vara allvarligt störande beteende är svårt att fastställa, samtidigt som det alltid finns åtminstone två parter i alla händelser där störande beteende förekommer. Båda parterna bidrar till om incidenten definieras som allvarlig eller inte samt om händelsen blir definierad som störande beteende överhuvudtaget. (McManus, 1995.) Det störande beteendets natur, dess varaktighet och effekter är ett resultat av både elevens och lärarens beteende samtidigt som beteendet även påverkas av den ständigt närvarande publiken av klasskompisar (Rogers, 2011, s. 7). I denna avhandling betraktas störande beteende som alla beteenden som subjektivt upplevs av elever och lärare som störande för lärarens arbete eller klassens inläring för att visa på bredden och variationen av störande beteenden.

Alla dessa faktorer som påverkar definitionen av störande beteende påverkar också uppkomsten av det störande beteendet. Det kan vara svårt att fastställa vilka faktorer som påverkar uppkomsten av störande beteende hos elever, men en predisposition, miljöfaktorer och biologiska faktorer kan påverka vårt beteende och därför även uppkomsten av problembeteenden. (Charlton & David, 1997, s. 17–18.) McManus (1995) håller med Charlton och David (1997) om att det störande beteendets uppkomst är ett resultat av alla dessa faktorerers gemensamma påverkan på en individ men varnar dock lärare för att endast beakta en av dessa påverkande faktorer som den enda rätta förklaringen till ett beteende. Det kan vara frestande att låta en av faktorerna ta skulden för att eleven stör undervisningen men i de flesta fall är det ett samspel mellan alla dessa faktorer som bidrar till det störande beteendets uppkomst. (McManus, 1995.) Förutom alla parters påverkan på definitionen och uppkomsten av störande beteende så påverkar både miljön och situationens kontext definitionen av vad störande beteende är samt dess uppkomst. Elever kan bete sig annorlunda i olika miljöer och med olika lärare, och de flesta barn uppvisar problembeteende eller dåligt beteende i skolan eller där hemma men inte nödvändigtvis i båda miljöerna. (Charlton & David, 1997, s. 3; Rogers, 2011, s. 7.) Det att eleverna inte jobbar med den uppgift som de vid en given situation ska jobba med och eventuellt motstånd mot

lärare som kan uppkomma, kan anses vara delar av störande beteende och påverkas därför av elevers egna uppfattningar av den egna kognitiva kompetensen, deras syn på skolarbetets viktighet samt om de tror att brytande av skolans normer höjer deras sociala status bland klasskamraterna (Bru, 2006). Det störande beteendet, fastän det skulle ta sig i uttryck på samma eller liknande sätt, kan orsakas av varierande bakomliggande problem (Brophy, 1996).

Största delen av elever som stör undervisningen kontinuerligt saknar viktiga färdigheter och vet redan hur de förväntas bete sig, och därför kan beteendeproblem och kontinuerligt störande beteende ses som en typ av inlärningssvårighet fastän detta inte medräknas i de traditionella inlärningssvårigheterna. Det kan handla om svårigheter att reglera känslor, förstå konsekvenser av sina egna handlingar eller hur dessa handlingar påverkar andra eller om en oförmåga att uttrycka sig kring saker som man upplever stör en själv. (Greene, 2008, s. 20.) Elever med beteendeproblem har individuella behov som måste tillgodoses av lärare på samma sätt som alla andra inlärningssvårigheter (McManus, 1995).

2.2 Olika uttrycksformer av störande beteende

I avsnittet presenteras en indelning av störande beteende i kategorier enligt hur allvarligt det störande beteendet anses vara. Sedan redogörs för indelningen av störande beteende i primärt och sekundärt beteende. Slutligen presenteras några konkreta exempel på vad som av lärare anses vara störande beteenden.

Störande beteende kan delas in i tre olika kategorier enligt hur allvarliga de anses vara. Största delen av det störande beteendet som förekommer i skolorna är en del av barn och ungdomars normala beteende, och detta hör till den första kategorin av störande beteende. Eleverna håller ibland på med något annat än den uppgift som de ska arbeta med, de pratar sinsemellan, håller sig inte stillasittande på sina platser, har passiva perioder, försöker få varandras uppmärksamhet eller svarar på lärarens frågor utan lov. (Saloviita, 2007, s. 25; Saloviita, 2013, s. 156.) Till den andra kategorin hör störande beteenden där eleven avsiktligt bryter mot skolans eller klassrummets regler. Allvarliga emotionella problem och beteendeproblem hör till den tredje och sista kategorin där även våldsamt beteende ingår. (Saloviita, 2013, s. 156.) Även Coslin (1997) har indelat störande beteende i tre olika kategorier, som liknar Saloviitas (2013), men Coslin (1997) har valt att utgå från graden av våld som dessa beteenden innefattar. Dessa kategorier är fysiskt våld, verbalt våld och icke-våldsamt beteende. Till Coslins (1997) första kategori, fysiskt våld, hör våld som riktar sig mot egendom (dvs. material, utrustning,

skolbyggnader) eller våld som riktar sig mot personer (dvs. aggression mot lärare, att man kastar saker, slagsmål). Till den andra kategorin som Coslin (1997) identifierat, verbalt våld, hör förolämpningar, hot samt mobbning eller retas som riktar sig mot klasskamrater eller lärare. Icke-våldsamt beteende, som hör till den tredje kategorin kan delas in i verbalt, fysiskt eller lekfullt beteende. Till det verbala icke-våldsamma beteendet hör bl.a. prat, skratt och oljud. Det fysiska icke-våldsamma beteendet innefattar t.ex. olämpliga gester och att man kommer sent till lektionen medan olovlig användning av telefon, att man spelar spel eller läser en bok hör till de lekfulla icke-våldsamma beteendena. (Coslin, 1997). Tillfällen där det störande beteendet övergår till aggression eller våld behandlas inte ingående i avhandlingen. Varierande mera kroniska emotionella problem eller beteendeproblem så som ADHD eller tillstånd på autismspektrumet och bemötandet eller effektiv hantering av störande beteende som kan förekomma i samband med dessa behandlas inte för sig i avhandlingen eftersom avhandlingens syfte är att undersöka elevers uppfattningar om hantering och bemötande av det vardagliga störande beteendet som kan förekomma hos alla elever.

Störande beteende kan även indelas i primära och sekundära beteenden. Det primära beteendet är sådant beteende som läraren vill att ska upphöra. Det sekundära beteendet uppstår som en följd av att det primära beteendet bemöts. Sekundärt beteende kan vara verbalt eller icke-verbalt och inrymmer beteenden som att eleven sitter och tjuvar, suckar, fördröjer tid m.m. Det sekundära beteendet upplevs ofta som mer stressande och irriterande än det beteendet som läraren från början riktat tillsägelsen mot. (Rogers, 2011, s. 17–24.)

Störande beteende som domineras av vandalism och aggression riktar sig oftare mot andra elever medan aggression mot vuxna ofta uttrycks verbalt snarare än fysiskt (Coslin, 1997). Störande beteende kan uttrycka sig t.ex. genom att man kommer sent till lektionerna, bryter mot skolans regler, avbryter lärarens undervisning på något sätt och ibland även som aggression eller våld (Rogers, 2011). Störande beteende gör sig också enligt lärare synligt som svordomar, mobbning, trötthet, koncentrationssvårigheter, sabotering av lärarens arbete, icke-respektfullt beteende och som osäkerhet (Lamminaho & Ojanen, 2009).

2.3 Lärares bemötande och hantering av störande beteende

Kapitlet behandlar förebyggandet, bemötandet och konsekvenserna av störande beteende. Inledningsvis redogörs för hur lärare ska förebygga störande beteenden. Sedan presenteras de metoder som lärare kan använda sig av för att bemöta störande beteenden, även språkligt bemötande av

störande beteende behandlas i samband med dessa metoder. Slutligen redogörs för olika konsekvenser för störande beteende som lärare kan använda sig av.

Man kan uppnå ordning och arbetsro i klassrummet på både rätta och felaktiga sätt (Saloviita, 2007, s. 9) och flera lärare anser att de inte har tillräckligt med kunskaper för att effektivt kunna bemöta och hantera de problembeteenden som de ställs inför i klassrummet (Chaffee & Briesch, 2017). Ett felaktigt sätt att eliminera eller minska störande beteende på kan orsaka större skada än nytta. Onödigt stränga eller bestraffande disciplinära strategier kan skapa en skolmiljö som bidrar till våld i skolan. (Lewis, Romi, Qui & Katz, 2005.) Det är dock inte realistiskt att tänka att man som lärare skulle kunna eliminera störande beteendet helt och hållet, men man kan däremot minska det störande beteendet i klassrummet (McManus, 1995). Det är svårare att förändra och kontrollera andras beteende än att påverka vårt eget beteende och därför är förebyggandet av störande beteendets uppkomst det bästa sättet att hantera störande beteende på (McManus, 1995; Rogers, 2011).

Disciplin i skolor är förstås inte endast på lärarnas ansvar, men mycket av det störande beteendet kan minskas genom att lärare blir bättre på klassrumshantering (McManus, 1995) och eftersom beteenden är situationsbundna blir det lättare att reda ut det dåliga beteendet i situationen där det uppkommit (Charlton & David, 1997, s. 3). Lärarens personlighet och personliga egenskaper i kombination med hans kunskaper är viktiga för en lyckad hantering av störande beteende. Lärare måste vara goda lärare och goda människor. (McManus, 1995.) Lärare som är effektiva på att socialisera sina elever i klassrumskulturen genom att de är omtäckta av eleverna, har realistiska uppfattningar om sig själva och sina elever, tycker om att vara bland sina elever, är bekväma i sin lärarroll, visar tålmod och accepterar eleverna som individer men inte alla deras beteenden, har flexibla gränser och som är goda modeller för elevernas förväntade beteende har lättare att hantera och modifiera sina elevers störande beteenden. (Brophy, 1996, s. 22–23.) Detta synsätt stöds även av Rogers (2011) som anser att lärare behöver stödet av 70–80 % av klassen för att kunna hantera den resterande 20–30 %. Det att man behandlar elever som kontinuerligt stör undervisningen som elever med inlärningsvårigheter ger bättre resultat än om läraren ser dem som omotiverade och manipulativa (Greene, 2008, s. 21). Också sådana faktorer som var läraren står i klassrummet, hur de använder sin röst samt andra icke-verbala kommunikationssätt så som blickar, ögonkontakt och lärarens kroppshållning påverkar uppkomsten av störande beteende och kan därför bidra till att förebygga dess uppkomst. (McManus, 1995.)

Det finns olika hanteringstyper bland lärare när det kommer till hantering av störande beteende. De lärare som befinner sig inom ramen för den överviglianta hanteringstypen skapar stora konflikter av små förseelser och kan med sitt bemötande ge upphov till att elever naturligt testat eller hetsat upp läraren. Den direkta motsatsen till denna hanteringstyp är den icke-viglianta läraren. Denna typ är

slappa i sitt bemötande av störande beteende, något som eleverna är medvetna om, och försvarar därför den tredje typens arbete. Den tredje hanteringstypen och den kanske mest eftersträvansvärda är avslappnad vgilans. Lärare som faller inom ramen för denna typ gör inte små regelförbrytelser till stora konflikter framför hela klassen utan tar upp beteendet med eleven i fråga separat efter lektionen borta från klassrummets publik. De ger eleverna regelpåminnelser och tid att utföra begäran för att undvika uppgörelser framför hela klassen. (Rogers, 2011, s. 8–13.) Enligt elever finns det dock endast två olika hanteringstyper bland lärare. Första hanteringstypen använder sig av tvång i sin hantering av störande beteende medan den andra hanteringstypen använder relationsbaserad disciplin. Hanteringstypen som använder sig av tvång använder sig av metoder som innefattar straff och aggression (dvs. ropande, sarkasm, gruppstraff) medan den andra hanteringstypens metoder innefattar diskussion, råd, erkännande, engagemang och bestraffning. Elever som bemöts av en lärare vars hanteringstyp är relationsbaserad disciplin störs mindre av de tillfällen när läraren måste hantera störande beteende och uppför sig mer ansvarsfullt i dessa lärares klassrum och under dessa lärares lektioner. (Lewis, Romi, Qui & Katz, 2005.)

Förebyggandet och hanteringen av störande beteende är lättare om man börjar arbetet genast när läsåret börjar (McManus, 1995; Rogers, 2011, s. 40). Förebyggandet av störande beteende i början av året kan delas in i två skeden, etablerings- och internaliserings-fasen¹. I etableringsfasen är det viktigt att gå igenom grundläggande organisatoriska frågor så som sittordningar eller övergångar, rutiner för t.ex. lunchtider och läxor samt beteendekontrakt som innefattar elevernas rättigheter och skyldigheter samt regler för både skolan och klassrummet. (Rogers, 2011, s. 40–48; Saloviita, 2007, s. 71-86.) Reglerna ska vara relativt få, gemensamt överenskomna och helst formulerade i en positiv ton så att eleverna är medvetna om vad de ska göra i stället för att de endast är medvetna om vad de inte förväntas göra (McManus, 1995). Det är även viktigt att gå igenom beteendekonsekvenserna med eleverna i början av året (Rogers, 2011). Saloviita (2007) förespråkar också bl.a. att lärare skapar rutiner och regler i början av året och talar för klassens organisatoriska frågor betydelse för förebyggandet av störande beteenden. I det följande skedet av förebyggandet av störande beteende, alltså i internaliserings-fasen, är det viktigaste att man kör in rutiner och regler (Rogers, 2011, s. 40–48). Förutom dessa arbetssätt så är varierande undervisning och användningen av varierande inlärningsstilar ett första steg till att förebygga problem i klassrummet (McManus, 1995; Saloviita, 2007).

¹ Rogers använder begreppen establishment phase och cohesive phase

Att förebygga störande beteende är inte endast något man gör i början av skolåret utan det är något som läraren måste arbeta med genomgående under alla lektioner och varje dag. Lärare kan förebygga störande beteende genom att ha strategier för hur man fångar hela klassens uppmärksamhet t.ex. genom icke-verbala signaler eller med röst användning. Lärare bör också vara medvetna om att deras egen röst tenderar att stiga för högt samt att deras rörelse i klassrummet kan bidra till att rubba elevernas koncentrationsförmåga. (McManus, 1995; Rogers, 2011, s. 56.) Saloviita (2007) anser att lärarens auktoritet i klassrummet är en del av att förebygga störande beteendets uppkomst och han hävdar att läraren har auktoritet i klassrummet när eleverna går med på att agera enligt lärarens anvisningar samt att lärare måste kunna få igenom sin vilja i klassrummet. I motsats till Saloviita (2007) anser Rogers (2011) att lärare som vill etablera sin auktoritet måste bete sig som om de redan skulle ha auktoritet samt att vi som lärare inte kan få eleverna att göra något de inte vill göra. Lärare måste i stället för att försöka köra över eleverna medvetandegöra eleverna om att deras beteende är på deras ansvar och att de själva är tvungna att reglera sitt beteende, lärarens arbete är att styra till och förespråka ett gott beteende men de kan inte tvinga eleverna att bete sig på ett visst sätt. Lärare utövar sin makt för och tillsammans med eleverna inte över eleverna. (Rogers, 2011, s. 30, 121.)

Klassrumskulturen och klassrummets samt lärares målstrukturer har också en betydelse för förebyggandet och frekvensen av störande beteende. I klassrum där elevernas uppfattningar antyder att uppvisningen av ens förmågor samt att man presterar bättre än andra är högt värderade är det mer sannolikt att störande beteende förekommer oftare än i klassrum där elevernas uppfattningar antyder att det som värderas är lärande, förståelse och förbättrandet av de egna tidigare prestationerna. Lärare som vill förebygga och minska störande beteendet i sina klassrum bör därför, i stället för att införa strängare och striktare regler som ska kontrollera elevernas beteende, överväga och förändra de budskap som de förmedlar åt sina elever genom sin undervisning och praxis med hänsyn till vad som är viktigt i skolan. (Kaplan, Gheen & Midgley, 2002.)

En bra lärar–elev-relation är även detta något som kan bidra till att förebygga störande beteende och uppkomsten av beteendeproblem. Bra lärar–elev-relationer fungerar också som en skyddande faktor för att förhindra inåtagerande beteenden². (O'Connor, Dearing & Collins, 2011; Saloviita, 2007; McGrath & Van Bergen, 2017.) Lärare använder sig av ett mer negativt språk när de diskuterar elever som stör undervisningen ofta men uttrycker lika nivåer av närhet till både elever som stör ofta och skötsamma elever (McGrath & Van Bergen, 2017). Elever som är mer benägna att störa undervisningen anser att lärare ofta tar till aggressivare disciplinära åtgärder (Lewis, Romi, Qui &

² O'Connor, Dearing & Collins använder begreppet internalizing behaviour i sin artikel.

Katz, 2005). Fastän det störande beteendet kan väcka negativa känslor hos lärare är dessa inget hinder för att skapa en bra lärar–elev-relation. (McGrath & Van Bergen, 2017.)

Störande beteende kan bemötas språkligt både verbalt och icke-verbalt. Högljudda tillrättavisningar kan fungera nu som då men privata tillsägelser på tumanhand är mera effektiva och låter eleven ifråga att rädda ansikte framför sina klasskamrater. Om läraren ofta använder sig av högljudda tillsägelser kan detta dessutom orsaka att undervisningen avbryts och störs mera än vad det skulle ha störts av elevens beteende. Man ska inte heller glömma bort resten av klassen när man bemöter den störande eleven. (McManus, 1995.) De viktigaste principerna för språkligt bemötande av störande eller dåligt beteende är att försöka hålla tillrättandet så icke-påträngande som möjligt, undvika onödiga konfrontationer, behålla tillrättavisandet och tonen av tillrättavisandet respektfullt och positivt samt slutligen att återupprätta en bra arbetsrelation till eleven så snabbt som möjligt efter tillrättavisandet. Med att läraren etablerar en bra arbetsrelation efter att störande beteendet hanterats avses att läraren så snabbt som möjligt kan skapa en relation till eleven där eleven kan fråga om hjälp eller läraren kan kolla upp deras framsteg med uppgiften i fråga. (Rogers, 2011, s. 83.) Om sekundärt beteende framkommer är det bättre att inte uppmärksamma detta, med undantag om beteendet är för störande, oförskämt eller kaxigt, i såna fall ska det uppmärksammas kort (Rogers, 2011).

Lärare kan bemöta störande beteenden verbalt genom att stanna mitt i en instruktion eller beteendepåminnelse för att återfå elevernas uppmärksamhet eller för att betona att eleverna ska koncentrera sig på vad läraren säger. Läraren kan också använda sig av beskrivande verbala påminnelser där läraren utan att direkt uppmana eleven till ett visst beteende kan rikta elevens uppmärksamhet till ett förväntat beteende, t.ex. genom att anmärka på hur rörigt det är i klassen kan läraren påminna eleverna om att de måste städa efter sig före rasten. Att läraren lägger fokus på det förväntade beteendet när de bemöter gruppens beteende eller påminner elever om klassens eller skolans regler direkt eller i form av frågor är också verbala strategier för att hantera störande beteende. Lärare kan använda sig av olika sätt att rikta elevens eller elevernas koncentration till något annat för att förebygga störande beteende eller undvika att störande beteendet eskalerar. Användningen av direkta frågor för att uppmärksamma eleven om deras beteende fungerar vid bemötande av störande beteende för att få eleven att svara på frågan vad de borde göra i stället för varför de håller på med nå annat, t.ex. vad gör du, vad borde du göra nu, vad är vår regel för osv. Störande beteende kan också bemötas verbalt genom att läraren ger eleven styrda val där eleven kan göra sak B när de gjort uppgift A. En liknande strategi är när eleven får välja mellan att sluta med beteendet ifråga eller konsekvenserna av fortsatt störande beteende. Ibland kan det också vara nödvändigt att använda klara och direkta order för att få slut på ett störande beteende. När man ger elever direkta order ska läraren

vara lugn men bestämd utan att vara hotande eller aggressiv. (Rogers, 2011, s. 84–90; Saloviita, 2007, s. 107–108.) Lärare borde också använda sig av elevens namn och undvika att räkna upp tidigare störande beteenden. När man bemöter störande beteende ska man tillrättavisa handlingen eller beteendet inte eleven. (McManus, 1995; Saloviita, 2007, s. 105–106.) Störande beteende kan också bemötas verbalt genom att läraren använder sig av ett språk där vikten ligger på hur elevens störande beteende påverkar dem, t.ex. när du gungar på stolen måste jag vara orolig över att du ska falla och slå dig. Ett sånt här språkligt bemötande berättar inte för eleven exakt vad eleven förväntas göra och skapar därför en möjlighet för eleven att lära sig hur de själv ska justera sitt beteende. Lärare kan slutligen bemöta störande beteenden genom att ställa tre olika frågor till eleven där den första medvetandegör eleven om vad de gjort, den andra får eleven att reflektera över om beteendet brutit mot skolans eller klassens regler och den tredje och sista frågan strävar efter att få eleven att fundera över vad deras verkliga uppgift var. (Saloviita, 2007, s. 106–108.)

Den första reaktionen på störande eller dåligt beteende måste inte alltid vara verbal utan det fungerar lika bra med en icke-verbal signal. Blickar, gester, avstånd och beröring kan vara bra första strategier för bemötandet av störande beteende. (McManus, 1995; Saloviita, 2007, s. 97-99.) Lärare kan också påminna elever om förväntade beteenden eller gemensamma regler genom gester eller andra icke-verbala signaler. Icke-verbala bemötningssätt kan också användas i samband med verbala strategier t.ex. genom att läraren efter att ha gett eleven en uppmaning går en bit bort för att ge eleven tid att genomföra begäran utan att läraren står över dem.³ Att läraren strategiskt ignorerar ett visst sekundärt beteende är också en form av språkligt icke-verbalt bemötande av störande beteende. (Rogers, 2011.)

Det finns olika metoder för att hantera återkommande störande beteende. Lärare kan använda olika verbala eller icke-verbala signaler för att påminna eleverna om förväntade beteendet. Signalerna kan också användas som regelpåminnelser. Uppmärksammande av positivt beteende eller nått slag av belöning kan fungera som en positiv förstärkning. Även negativ förstärkning i form av bestraffning av det oönskade beteendet kan fungera för att minska eller förebygga återkommande störande beteende. Om beteendet inte är för störande kan läraren låta beteendet fortgå. (Brophy, 1996, s. 24–35.) Levin och Nolan förespråkar olika sätt för att minska störande beteendet i klassrummet. Läraren kan vara flexibel med sin lektionsplanering och läsa av eleverna under lektionen och avvika från planerade aktiviteter eller lektionens planerade genomförande, t.ex. om eleverna börjar bli alltför oroliga under ett visst moment kanske läraren avkortar momentet eller tar in annan uppgift i mitten av momentet. Läraren kan ta ifrån störande föremål, låta eleven utföra en annan uppgift före hen

³ Rogers kallar detta take-up time

återvänder till primär uppgiften för lektionen eller uppmärksamma gott beteende i högre grad. (Levin och Nolan refererar till i Saloviita, 2007, s. 92–93.)

Störande beteende kan uttrycka sig på olika sätt hos olika slags elever. Det störande beteendet kan uttrycka sig som liknande beteenden fastän orsakerna bakom beteendet skiljer sig från varandra t.ex. underpresterande elever som känner att skolarbetet inte utmanar dem tillräckligt eller som inte är motiverade att arbeta under lektionerna och elever som inte tror på sina förmågor och blir lätt frustrerade och ger upp kan uppvisa samma eller liknande störande beteenden. Bemötandet av beteendet måste vara lika men hanteringen av det störande beteendet måste ha olika utgångspunkter eftersom orsakerna till det störande beteendet är olika. (Brophy, 1996.)

När problem eller störande beteende uppstått ska det redas ut utan publik (Brophy, 1996, s. 21; McManus, 1995; Rogers, 2011). Om en elev t.ex. kommer sent till lektionen är det bättre att välkomna eleven och kort uppmärksamma elevens försening och sedan fortsätta med lektionen och istället reda ut orsakerna till förseningen först i slutet av lektionen på tumanhand (Rogers, 2011). Att lärare använder sig av privata tillsägelser samt privat beröm ökar elevernas förmåga att jobba med den primära uppgiften i den stunden (Houghton, Wheldall, Jukes & Sharpe, 1990).

Upprepat störande beteende hos elever kan väcka frustration och ilska hos lärare men det är viktigt att förstå vilka situationer och omständigheter samt vilka människor som väcker dessa känslor hos oss och hur vi tenderar att reagera i dessa situationer. Det viktigaste är att låta sig själv lugna ner sig för att man sedan ska kunna kommunicera på ett lugnt sätt sin ilska eller frustration. De gånger när vi som lärare måste kommunicera vår frustration eller ilska ska vi göra det på ett bestämt sätt i stället för ett hotande eller aggressivt sätt. (Rogers, 2011, s. 83, 203, 207.)

De metoder för hantering av störande beteende som presenteras i Glgu 2014 och de bestämmelser som finns i lagen om grundläggande utbildning (1998) handlar mera om konsekvenser än förebyggande åtgärder. Enligt Glgu 2014 kan fostrande samtal och olika disciplinära åtgärder användas för att trygga arbetsron samt för att hantera olämpligt beteende. Fostrande samtal är den första åtgärden för hantering av störande eller olämpligt beteende. Fostrande samtalets uppgift är att specificera det som lett till åtgärden, utreda de bakomliggande orsakerna till gärningen eller beteendet och slutligen att finna sätt att förbättra situationen på. (Utbildningsstyrelsen, 2014.) Fostrande samtal specificeras ytterligare i 35a § i lagen om grundläggande utbildning där det framgår att fostrande samtal kan ordnas genast, under skoldagen eller efter skoldagens slut under ett tillfälle eller indelat i flera tillfällen. Disciplinära åtgärder är kvarsittning, skriftliga varningar och avstängning för en viss tid. Elever som stör undervisningen kan också flyttas bort från klassrummet. Disciplinära åtgärderna

och konsekvenserna för liknande störande beteenden ska vara den samma och ska vara proportionella till det störande beteendet eller gärningen, även elevernas ålder betraktas vid bestämning av konsekvenser för störande beteende eller andra gärningar. (Utbildningsstyrelsen, 2014.) Läraren har enligt 36 d § i lagen om grundläggande utbildning rätt att frånta förbjudna föremål eller sådana föremål som eleven stör undervisningen eller inläringen med. När det kommer till hantering av störande beteende som är aggressivt eller våldsamt kan eleven nekas rätten att delta i undervisning för resten av dagen (Utbildningsstyrelsen, 2014). Lärare har i sådana situationer där eleven hotar sin egen eller andras säkerhet rätt enligt 36 b § i lagen om grundläggande utbildning att avlägsna eleven från klassrummet till ett annat utrymme.

Konsekvenser för störande beteende är bra om de fungerar men om de inte fungerar är de onödiga. Beteendekonsekvenser är endast till nytta när man vill uppnå två specifika mål, när man lär barn rätt och fel beteenden eller när man strävar efter att styra barn att bete sig på ett önskvärt sätt. (Greene, 2008, s. 15.) Det finns både förhandlingsbara och icke-förhandlingsbara konsekvenser som kan implementeras när störande beteende framkommit. Elever ska känna till de icke-förhandlingsbara konsekvenserna på förhand och de ska klart framgå i skolans policy medan de förhandlingsbara konsekvenserna syftar till konsekvenser som utarbetats tillsammans med läraren. (Rogers, 2011, s. 147.) Konsekvenserna för störande beteende som är förhandlingsbara ska vara relaterade till reglerna och rättigheterna som bearbetats och genomgått med eleverna i etableringsfasen (Rogers, 2011, s. 40–48). Genom att använda sig av beteendekonsekvenser betonar läraren att om eleverna väljer att störa undervisningen väljer de också konsekvenserna av deras beteende (Rogers, 2011, s. 146). När lärare väljer att tillämpa beteendekonsekvenser är det viktigt att de först reflekterar över om konsekvensen de planerar är på något sätt relaterad till beteendet ifråga, om konsekvensen är rimlig med tanke på vad som skett, om respekten mellan lärare och elev bibehålls och slutligen vad eleven lär sig av konsekvensen (Rogers, 2011, s. 147; Saloviita, 2007, s. 112). Konsekvenser ska inte vara en demonstration av lärarens auktoritet utan en nödvändig följd av upprepat störande beteende (Brophy, 1996). Om eleven i fråga uppfattar den givna konsekvensen som en bestraffning beror på vad lärarens avsikt varit. Har vi utgått från att konsekvensen ska fungera som ett straff, få eleven att ta ansvar för sina handlingar eller lära eleven något? (Rogers, 2011, s. 145.) Det skulle vara mera önskvärt att eleven inte ser konsekvensen som en bestraffning eftersom bestraffning anses ineffektivt och kan förvärra problemen. Därför är hantering av störande beteende mera effektivt än bestraffning. (McManus, 1995; Saloviita, 2007, s. 111.)

Även icke-förhandlingsbara konsekvenser av störande eller dåligt beteende kan användas för att lära eleven något i stället för ett straff, t.ex. kan läraren ge elever som fått kvarsittning ett frågeformulär

med några frågor som strävar efter att få eleven att tänka till kring sitt beteende (Rogers, 2011, s. 157). Brophy (1996), Rogers (2011) och Saloviita (2007) förespråkar också användningen av nån sorts fostrande samtal fastän de inte använder samma benämning för samtalen. Enligt dem kan man som lärare följa upp beteenden med elever efter lektion där man med fördel kan ställa frågor åt eleven för att fastställa hur medvetna de är om deras eget beteende, försäkra sig om att eleven förstår varför beteendet inte är lämpligt och ge eleven en möjlighet till att öppna upp om de bakomliggande orsakerna till beteendet. Samtalet är också ett första steg i att utveckla en bra relation till eleven och kan också användas för att få eleven att ta ansvar för sitt eget beteende. Uppföljningstiden kan också användas för konsekvenserna av störande beteendet, t.ex. om eleven ska städa efter sig eller om störande beteendet är ofta förekommande för att skapa en gemensam plan för hur lärare och eleven kunde hjälpa med att inte störa undervisningen så ofta i framtiden. (Brophy, 1996, s. 21; Rogers, 2011, s. 106–111; Saloviita, 2007, s. 121.)

Sammanfattningsvis kan lärare förebygga det störande beteendets uppkomst genom bl.a. bra klassrumshantering, sittordningar, rutiner och bra relationer till sina elever.

Figur 1. Sammanfattning av lärares metoder för att förebygga, bemöta och hantera störande beteende

Lärare bör hantera och bemöta störande beteende språkligt, verbalt och icke-verbalt. De bör sträva efter individuella bemötanden som sker utan en publik. Slutligen bestäms de konsekvenser som lärare kan ta sig till för störande beteende i Glgu 2014.

2.4 Elever och störande beteende

Elever i alla åldrar och med olika personligheter är allmänt överens om hur lärare borde bete sig. Lärare bör hålla ordning, förklara saker tydligt, ha intressanta lektioner, bemöta elever på ett respektfullt sätt, vara rättvisa och vänliga samt kunna skämta om saker. Lärare som har klara favoriter bland eleverna är starkt ogillade. Även elever med beteendeproblem eller som stör undervisningen ofta har liknande konventionella åsikter om lärare och dessa elever anser ofta att deras egna beteende är en följd av deras lärares svagheter eller orättvisor. Detta synsätt kan handla om att eleven skyller ifrån sitt eget beteende genom att skuldsätta andra eller så kan det handla om en konflikt mellan två olika synsätt, det som eleven anser vara lite skämtsamt och lekfullt beteende ses av läraren som störande beteende. Lärare som inte klarar av att fånga elevernas uppmärksamhet eller som behandlar dem orättvist anses av eleverna förtjäna att bli bemötta med mindre respekt. (McManus, 1995.) Enkäten Hälsa i skolan visar att 59 % av elever i årskurs 8 och 9 anser att lärare behandlar elever rättvist (Institutet för hälsa och välfärd, 2017). Elever anser att lärare som ropar, beskyller elever enligt orättvisa grunder, retar elever eller som är oförskämda bidrar till att elever stör undervisningen, alltså är lärares agerande en av de största bidragande faktorerna till störande beteende enligt elever. Elever anser att lärares agerande är den näst största bidragande orsaken till störande beteende medan lärare rangordnar det mycket lägre på listan av faktorer som påverkar och bidrar till störande beteende. (Lewis, Romi, Qui & Katz, 2005.) Davies (refererad till i McManus, 1995), som forskat kring flickor med beteendeproblem, fann i sin studie att dessa flickor har styvare moraliska normer än andra elever och var därför mindre toleranta gentemot lärare som inte uppfyllde deras strikta krav. Flickorna i Davies studie var lätt irriterade av lärare som föregick med ett dåligt exempel, var oförskämda eller arroganta eller som förolämpade flickornas rykte. Flickorna ansåg också, liksom de flesta elever, att lärare bör ha kunskap om det de lär, kunna undervisa och klara av att hålla ordning i klassrummet utan att överreagera i tillfällen där det inte behövs. (McManus, 1995.)

Förutom lärares agerande är faktorer som bidrar till elevers störande beteende enligt eleverna själva beroende av, hur rättvist lärarens handlande är, elevens sårbarhet, negativa familjeförhållanden och stränghet i klassrummet. Av dessa faktorer anser elever att lärarens rättvisa agerande och elevens sårbarhet är mera betydande för störande beteende än familjeförhållanden och stränghet i

klassrummet. Elever har alltså mycket olika uppfattningar av vad som bidrar och orsakar till att störande beteende förekommer i klassen än vad lärare har. (Miller, Ferguson & Byrne, 2000.)

Alla elever i alla åldrar vill veta vilka regler som ska följas i en given situation och desto mindre specifik och övertygande läraren är, desto mera vill eleverna utforska gränserna av vad som är tillåtet. Elever förväntar sig att lärare ska vara värda av att få deras uppmärksamhet och respekt samt att de ska tåla elevernas prövning av gränser och deras provokation. (McManus, 1995.)

Elevers beteende i klassen kan indelas i två olika helheter av vilka upptäckande och prövande av lärares regler, bestämdhet och förmåga att bibehålla ordningen i klassrummet är den första. Det räcker inte för lärare att uttala reglerna och förväntningarna verbalt utan elever drar också slutsatser utifrån lärarens röstläge, miner och hållning om vare sig läraren menar allvar eller inte. För lärare är det viktigt att kunna identifiera elevers störande beteenden som elevers testning av gränser för att situationerna inte ska eskalera. Lärare ska undvika att se situationerna som personliga attacker mot deras auktoritet och behörighet eller som irriterande och dumt beteende för att de inte ska eskalera situationen. Elever utmanar inte lärarens auktoritet med dessa beteenden utan de försöker upptäcka hur långt auktoriteten bär och de gör uppror för att ta reda på vilka regler de bör följa. Detta prövande av gränser och regler är inte något som alla elever i en klass måste engagera sig i utan det räcker att några få elever betar sig störande för att även andra i klassen ska få ta del av den värdefulla informationen om var gränser går och vilka regler som bör och ska följas. Lärare som klarar sig i situationen utan att tappa tålamodet samt utan att ignorera beteendet eller utan att visa förvirring är mera lyckade i hanteringen av störande beteende. (McManus, 1995.)

Den andra helheten som elevers beteende kan indelas i är uppvisandet, utvecklandet och försvarandet av den egna personliga identiteten. De flesta elever önskar att upprätta och upprätthålla sin plats i kamratgrupper som eventuellt inte är accepterade av deras lärare. Tidvis så vill alla elever få en paus från det dagliga rutinerna, de tycker om att få ha lite roligt och de föredrar lärare som också kan skratta och skämta med dem. Därför är störande beteende, för vissa elever, endast en tillfällig strategi för att få denna paus från lektionen och det tråkiga skolarbetet eller en strategi för att bestraffa en obehörig eller förnedrande lärare. Dessa elevers störande beteende är övergående, den har ingen djupare mening och den är därför lätt för eleven att överge och läraren att kontrollera. För andra elever är klassrummet en förlängning av den orättvisa och hårda utomstående världen och för dessa elever blir klassrummet och skolan en relativt trygg miljö att utforska sin egen misstro, oro, ilska och osäkerhet i. Dessa elevers störande beteende är svårare att hantera och den kan uppträda även under de intressantaste och mest välplanerade av lektioner. (McManus, 1995.)

När störande beteende förekommer i klassen måste eleverna bestämma sig för vare sig de ska identifiera sig själv med den eleven eller de elever som uppför sig störande. Det finns ett förhållande mellan graden som eleverna identifierar sig med den eller de som stör och mellan sociala avståndet mellan den som stör och den som observerar det störande beteendet och därför är elevers attityder till störande beteende sannolikt varierande beroende av om de själva engagerar sig i sådant beteende i klassen och skolan. Elevers attityder gentemot den eleven eller de eleverna som stör är starkt påverkade av om de själva uppför sig likadant eller liknande, alltså har elever som inte stör själva en strängare attityd gentemot störande beteende. Elever som själva stör undervisningen känner en social närhet till andra elever som stör och kan därför lättare identifiera sig med dem och deras beteende, eftersom dessa beteenden liknar det egna beteendet. Detta leder till att skolklasser omfattar två olika grupper av elever, de som accepterar reglerna och fungerar inom ramen för normala mönster för social interaktion och de som inte klarar av att kommunicera och samarbeta med andra på ett normalt sätt. (Coslin, 1997.)

Förutom graden av identifikation så påverkas elevers attityder kring störande beteende sannolikt av deras kön (Coslin, 1997). Det finns skillnader mellan pojkar och flickor när det kommer till utbildningsnormer och -värden och pojkar tenderar att störa undervisningen oftare än flickor, samtidigt som pojkars störande beteende tenderar också att vara aggressivare (Coslin, 1997; Kaplan, Gheen & Midgley, 2002). Både flickor och pojkar antar en allvarligare attityd gentemot störande beteende i sina uppskattningar av hur allvarligt beteendet är samt i sina åsikter kring passande konsekvenser eller sanktioner för beteendet när beteendet är verbalt eller fysiskt våldsamt snarare än när beteendet är icke-våldsamt. De olika reaktionerna kan förklaras utifrån två egenskaper, för det första skillnaden mellan våldsamt och icke-våldsamt beteende och för det andra dessa beteendes frekvens i skolvardagen. Våldsamma störande beteenden ändrar beteendet status, det blir allvarligare än icke-våldsamt beteende. Våld leder till att det förekommer ett offer medan icke-våldsamt beteende sällan har ett uttalat och klart offer. Icke-våldsamt beteende bryter inte mot några lagar och i sin allvarligaste form bryter den endast mot regler som styr sociala interaktionen i klassen. Förutom att beteendets natur och status påverkar åsikterna och attityderna bland elever påverkar också beteendets frekvens dessa. Verbalt våld eller verbal aggression förekommer mera än fysiskt våld i skolvardagen, eftersom det fysiska våldet är mindre frekvent och upplevs därför mindre sannolikt på en konkret nivå uppfattas det således på en mer abstrakt nivå. Frekvensen av ett beteende kan skapa en önskan bland elever att sanktionera beteendet, även om de enskilda handlingarna i sig inte verkar skadliga. Detta kan leda till att en relativt svår sanktion tillämpas på ett beteende som inte är särskilt allvarligt. Medan frekvensen för fysiskt våld är låg så är frekvensen av verbalt våld högt, det upplevs av en

majoritet av elever och tillvänjningen till dessa beteenden härdar elevers attityder emot det. (Coslin, 1997.)

2.5 Sammanfattning

Störande beteende är svårt att definiera eftersom det upplevs så subjektivt. Vad som bedöms som störande beteende avgörs av alla parter som är involverade i situationen och det störande beteendets natur, varaktighet och effekter är ett resultat av både lärarens och elevens agerande samtidigt som dessa påverkas av den ständigt närvarande publiken av klasskompisar.

Predispositioner, miljöfaktorer och biologiska faktorer kan vara bidragande orsaker till att störande beteende uppkommer. Förutom dessa påverkar också situationens kontext uppkomsten av störande beteenden, och elever kan bete sig olika i olika miljöer och med olika lärare. Fastän det störande beteendet skulle ta sig i uttryck på samma eller liknande sätt kan det orsakas av varierande bakomliggande orsaker. Störande beteende påverkas av elevers egna uppfattningar av den egna kognitiva kompetensen, deras syn på skolarbetets viktighet samt om de tror att brytande av skolans normer höjer deras sociala status bland klasskamraterna. Elever som stör undervisningen ofta kan sakna viktiga färdigheter och kan därför ha svårt att reglera känslor, förstå konsekvenser av sina handlingar eller hur dessa handlingar påverkar andra runtomkring dem m.m.

Störande beteende kan delas in i tre kategorier enligt hur allvarliga de anses vara. Största delen av det störande beteende som förekommer i skolan hör till den första kategorin eftersom den innehåller sådant beteende som kan klassas som barns och ungas normala beteende, t.ex. prat mellan elever eller passiva perioder. Till den andra kategorin hör störande beteende som orsakas av att elever avsiktligt bryter mot skolans eller klassrummets regler. Allvarliga och återkommande störande beteenden som orsakas av emotionella och beteendeproblem hör till den tredje och sista kategorin. Störande beteende kan också delas in i tre kategorier utifrån hur våldsamt beteendet är. Dessa tre kategorier är fysiskt våld, verbalt våld och icke-våldsamt beteende.

Störande beteende kan förutom dessa kategorier även indelas i primära och sekundära beteenden där det primära beteendet är det beteende som läraren riktat tillsägelsen mot, medan sekundära beteenden är beteenden som uppstår som en följd av denna uppmaning. Sekundära beteenden kan vara både verbala och icke-verbala.

Störande beteenden kan uttrycka sig t.ex. genom att man kommer sent till lektion, bryter mot skolans eller klassens regler, avbryter undervisningen eller i vissa fall som aggressivt eller våldsamt beteende.

Störande beteende kan inte elimineras totalt men det går att minska genom effektiv hantering. Bra klassrumshantering kan minska det störande beteendets förekomst i klassrummet och lärarens personlighet och andra personliga egenskaper i kombination med deras kunskaper är viktiga delar av hanteringen av störande beteende. Lärare kan delas in i olika hanteringstyper utifrån hur de hanterar störande beteende. Vissa lärare skapar stora konflikter av små företeelser medan andra är alltför slappa i sin hantering av störande beteende. Lärare borde sträva efter en avslappnad vgilans där de inte skapar stora konflikter av små förbrytelser utan diskuterar elevers beteenden med eleverna efter lektionstid och ger eleverna regelpåminnelser samt tid att utföra uppmaningar. Elever delar in lärare i två kategorier utifrån deras hanteringstyp. Till den första hanteringstypen hör lärare som använder tvång i sina disciplinsmetoder och till den andra hanteringstypen hör lärare som använder relations baserad disciplin.

Det bästa sättet att hantera störande beteenden på är att förebygga att de uppstår. Förebyggandet ska helst påbörjas genast när läsåret börjar och förebyggandet kan delas in i en etableringsfas och en internaliserings-fas. I etableringsfasen är det gemensamma regler, rutiner och organisatoriska frågor som står i fokus medan allt detta ska köras in och automatiseras i internaliserings-fasen. Förebyggandet är inte endast något som lärare gör i början av året utan lärare kan förebygga störande beteende under varje lektion. Detta kan göras t.ex. genom att man har olika strategier för hur man återfår hela klassens uppmärksamhet. Även klassrumskulturen och klassrummets målstrukturer bidrar också till förebyggandet av störande beteende. Bra lärar-elev-relationer fungerar också som en förebyggande faktor.

Den första reaktionen på störande beteende måste inte vara verbal. Det finns olika metoder för att hantera återkommande störande beteenden t.ex. icke-verbala eller verbala signaler, positiv och negativ förstärkning m.m. Det finns flera verbala och icke-verbala strategier som kan användas vid hanteringen av störande beteende. Till de icke-verbala strategierna hör blickar, signaler, avstånd till eleven och beröring. De verbala strategierna å sin sida har sitt fokus på olika användningar av frågor, språk, röst och order.

Glgu 2014 och Lagen om grundläggande utbildning redogör för konsekvenser av störande beteende men lyfter inte fram hanteringsmetoder för dem. Det finns både förhandlingsbara och icke-förhandlingsbara konsekvenser som kan införas som följder av störande beteende. Fostrande samtal och disciplinära åtgärder som presenteras i Glgu 2014 och lagen om grundläggande utbildning hör

till de icke-förhandlingsbara konsekvenserna medan konsekvenser som utarbetats tillsammans med läraren hör till de förhandlingsbara konsekvenserna. De förhandlingsbara konsekvenserna ska vara relaterade till regler och rättigheter, vara rimliga med tanke på vad som skett och bibehålla respekten mellan lärare och elev samt slutligen lära eleven något. Konsekvenserna för störande beteende ska inte ses som en bestraffning av vare sig lärare eller elever.

Elever i alla åldrar och med olika personligheter anser att lärare bör hålla ordning, förklara saker tydligt, ha intressanta lektioner, bemöta elever på ett respektfullt sätt, vara rättvisa och vänliga samt kunna skämta med dem om saker. Lärare som har klara favoriter bland eleverna är starkt ogillade och lärare som inte klarar av att fånga elevernas uppmärksamhet eller som behandlar dem orättvist anses av eleverna förtjäna att bli bemötta med mindre respekt.

Elever anser att lärares agerande är den näst största bidragande orsaken till att störande beteende uppkommer. Förutom lärares agerande är faktorer som bidrar till elevers störande beteende enligt eleverna själva beroende av, hur rättvist lärarens handlande är, elevens sårbarhet, negativa familjeförhållanden och stränghet i klassrummet. Elever har alltså mycket olika uppfattningar av vad som bidrar och orsakar till att störande beteende förekommer i klassen än vad lärare har.

Elevers beteende i klassen kan indelas i två olika helheter av vilka upptäckande och prövande av lärares regler, bestämdhet och förmåga att bibehålla ordningen i klassrummet är den första. Den andra helheten som elevers beteende kan indelas i är uppvisandet, utvecklandet och försvarandet av den egna personliga identiteten. Störande beteende är för vissa elever, endast en tillfällig strategi för att få en paus från lektionen och det tråkiga skolarbetet eller en strategi för att bestraffa en obehörig eller förnedrande lärare. För andra elever är klassrummet en förlängning av den orättvisa och hårda utomstående världen och för dessa elever blir klassrummet och skolan en relativt trygg miljö att utforska sin egen misstro, oro, ilska och osäkerhet i.

När störande beteende förekommer i klassen måste eleverna bestämma sig för vare sig de ska identifiera sig själv med den eleven eller de elever som uppför sig störande. Elevers attityder gentemot den eleven eller de eleverna som stör är starkt påverkade av om de själva uppför sig likadant eller liknande, alltså har elever som inte stör själva en strängare attityd gentemot störande beteende. Både flickor och pojkar antar en allvarigare attityd gentemot störande beteende i sina uppskattningar av hur allvarligt beteendet är samt i sina åsikter kring passande konsekvenser eller sanktioner för beteendet när beteendet är verbalt eller fysiskt våldsamt snarare än när beteendet är icke-våldsamt.

3 Metod och genomförande

I kapitel 3 redovisas avhandlingens metodologiska tillvägagångssätt. Först presenteras avhandlingens syfte och forskningsfrågor. Därefter beskrivs fenomenografin som forskningsansats och sedan redogörs det för valet av metod och valet av den kvalitativa forskningsintervjun som datainsamlingsmetod. Efter det presenteras valet av informanter för undersökningen, undersökningens genomförande samt hur datamaterialet bearbetats. Slutligen diskuteras undersökningens tillförlitlighet, trovärdighet och etiska aspekter.

3.1 Syfte och forskningsfrågor

Syftet för avhandlingen är att undersöka hur elever uppfattar att lärare i grundskolan bemöter och kommunicerar med elever som stör undervisningen. Utgående från avhandlingens syfte har följande forskningsfrågor utarbetats:

1. Vad uppfattar elever som störande beteende?
2. Hur uppfattar elever att lärare bemöter elever som stör undervisningen?
3. På vilket sätt önskar elever att lärare skulle bemöta elever som stör undervisningen?

3.2 Fenomenografin som forskningsansats

Forskningsansatsen har valts utifrån studiens syfte och forskningsfrågor. En fenomenografisk forskningsansats har valts som utgångspunkt för den kvalitativa undersökningen, eftersom fenomenografin handlar om människors sätt att uppfatta omvärlden, den beskriver således uppfattningar (Larsson, 1986, s. 12). Fenomenografin är en etablerad och kvalitativt inriktad analysmetod och forskningsansats i pedagogisk forskning som fokuserar på människors erfarenheter (Uljens, 1989, ss. 7, 10; Booth & Marton, 2000, ss. 154-157). I fenomenografin blir föremålet för forskningen de bakomliggande sätten att uppleva världen, situationer och fenomen och fenomenografin utgår ifrån att företeelser kan ha olika innebörd för olika människor (Booth & Marton, 2000, ss. 154-157; Uljens, 1989, s. 10). Min motivering till valet av ansats är att jag vill undersöka hur elever uppfattar att lärare bemöter och kommunicerar med elever som stör undervisningen. En ytterligare motivering till valet av fenomenografin som forskningsansats är att forskare inom fenomenografin utforskar andra människors erfarenheter och reflekterar över dessa (Booth & Marton, 2000, s. 158).

Fenomenografin kan delas in i tre olika inriktningar var av den första koncentrerar sig på samband mellan människors uppfattningar av inläring och människors sätt att studera. Den andra inriktningen inom fenomenografin berör frågor kring uppfattningar av centrala begrepp inom olika ämnesområden t.ex. ekonomi och matematik. Den tredje inriktningen och den inriktningen inom vilken min studie faller, intresserar sig för hur människor uppfattar olika företeelser av mera allmänna eller specifika slag så som t.ex. lärarkunskap och barns uppfattningar av inläring. (Uljens, 1989, s. 9.)

En central distinktion inom fenomenografin som ansats är att fenomenografin gör skillnad mellan vad något är och vad något uppfattas vara och därför är just uppfattningar centrala inom fenomenografin. För att granska uppfattningar kan uppfattningarna delas in i första och andra ordningens perspektiv. Första ordningens perspektiv innebär att forskaren själv beskriver sådana aspekter av verkligheten som är av intresse medan forskaren i den andra ordningens perspektiv intresserar sig för hur andra personer uppfattar olika aspekter av verkligheten. Inom fenomenografin intar forskaren ett andra ordningens perspektiv. (Uljens, 1989, ss. 13-14; Booth & Marton, 2000, ss. 154-159; Larsson, 1986, ss. 12-13.)

Fenomenografin utgår från att företeelser i världen kan ha olika innebörd för olika människor och därför strävar fenomenografin efter att beskriva variationen i människors sätt att erfara fenomen (Booth & Marton, 2000, s. 159; Uljens, 1989, s. 10). Inom fenomenografin är intervjun den vanligaste formen av datainsamling (Booth & Marton, 2000, s. 171). Fenomenografins utgångspunkt är alltså i ett empiriskt material av intervjuer (Larsson, 1986, s. 20). Även i min studie har jag använt mig av intervjun som datainsamlingsmetod och dessa intervjuer utgör mitt empiriska material.

Avsikten med databearbetningen av intervjuer är inom fenomenografin, som redan tidigare konstaterats, att finna kvalitativt skilda kategorier vari uppfattningar kan beskrivas och denna variation redogörs för via beskrivningskategorier (Booth & Marton, 2000; Larsson, 1986; Uljens, 1989). Jag har i min avhandling utifrån den fenomenografiska forskningsansatsen använt meningskategorisering som analysmetod.

3.3 Intervjun som datainsamlingsmetod

Utgående från avhandlingens syfte samt forskningsfrågor och forskningsansats har jag valt att använda en kvalitativ metod som forskningsmetod i min avhandling. Kvalitativa studier är rimliga om man ska undersöka människors sätt att resonera och reagera eller deras handlingsmönster (Trost, 2010, s. 32). Som primär datainsamlingsmetod valde jag att använda den kvalitativa intervjun. Jag

valde även att använda frågeformulär som en sekundär datainsamlingsmetod. Syftet för den sekundära datainsamlingen var att bidra med relevant bakgrundsinformation för den primära datainsamlingen och att få en bredare bild av informanternas intervju svar. När man använder flera metoder kan man erhålla olika typer av data om samma ämne (Denscombe, 2000, s. 103).

Kvalitativa intervjuers syfte är att upptäcka och identifiera egenskaper hos något och intervjuer är ett sätt att samla kunskaper om sociala förhållanden eller enskilda människors känslor och upplevelser (Patel & Bo, 2011, s. 82; Ahrne & Svensson, 2011, ss. 36-37). Den fenomenografiska intervjuens syfte är att avtäckta den intervjuades uppfattningar (Uljens, 1989, s. 11). Kvalitativa intervjuer har en låg grad av strukturering och en varierande grad av standardisering. Vid standardiserade intervjuer ställs lika formulerade frågor i samma ordning i alla intervjuer. I ostrukturerade och semistrukturerade intervjuer lämnar intervjufrågorna ett stort utrymme för intervjupersonens svar i stället för att intervjupersonen endast skulle ha ett fåtal möjliga svar. (Patel & Bo, 2011, s. 76, 81; Denscombe, 2000, s. 135; Trost, 2010, ss. 39-40.) Semistrukturerade och ostrukturerade intervjuer befinner sig på en glidande skala och det är troligt att de rör sig fram och tillbaka på skalan. Den vanligaste typen av semistrukturerade eller ostrukturerade intervjuer är den personliga intervjun (Denscombe, 2000, ss. 135-136). Jag valde att använda mig av en personlig och standardiserad men semistrukturerad intervju där frågorna som ställdes alltid var lika formulerade och ställdes i samma ordning men där intervjupersonen kunde svara fritt på frågorna.

Intervjuens flexibilitet är en av fördelarna med att välja den som datainsamlingsmetod. Intervjuaren kan följa upp intressanta idéer samtidigt som informantens icke-verbala uttryck kan avslöja mera om respondentens svar. Intervjuer är dock tidskrävande och därför kan mindre studier endast ha ett fåtal informanter, som följd av detta ger datamaterialet som samlats in en mycket snäv bild av undersökningsområdet. (Bell, 2006.)

Som redan konstaterats valde jag även att använda mig av frågeformulär som datainsamlingsmetod för att få bakgrundsinformation om de intervjuade elevernas egna agerande i klassrummet. Frågeformuläret innehöll endast fasta frågor som undersökte åsikter. Fasta frågor strukturerar svaren genom att de endast tillåter svar som passar in i de kategorier som forskaren bestämt i förväg (Denscombe, 2000, ss. 122-123).

3.4 Val av informanter

Avhandlingens syfte är att undersöka elevers uppfattningar av lärares bemötande av störande

beteende i klassrummet i grundskolan, och därför avgränsades informanterna till elever i grundskolan. Informanterna avgränsades ytterligare till elever i årskurs 7–9. Jag valde att endast intervjua elever i grundskolans högre årskurser eftersom de har en större förmåga att uttrycka sig själv och sina åsikter. Elever i årskurserna 7–9 har också mera erfarenheter av olika lärare och lärartyper. Jag valde även att avgränsa informanterna till elever i högstadietiden för att de undervisas av flera lärare i motsats till elever i årskurserna F–6 och jag undvek på det här sättet att enskilda (klass)lärare skulle ha blivit utpekade av eleverna i intervjuerna. Informantvalet avgränsades inte på något annat sätt. Trost (2010) rekommenderar att man i kvalitativa intervjuer begränsar antalet informanter till ett mindre antal eftersom materialet från flera intervjuer lätt blir ohanterligt. Även Uljens (1989) rekommenderar att man av rent praktiska skäl ska begränsa antalet informanter för att intervjuer är djupgående och förhållandevis långa. Jag avgränsade intervjuerna till 11 intervjuer för att säkerställa ett tillräckligt brett datamaterial som ännu var bearbetbart. Om man intervjuar fler personer ur en särskild grupp ökar säkerheten att man får ett material som är relativt oberoende av enskilda individers väldigt personliga uppfattningar och om man ska göra jämförelser måste man göra fler intervjuer (Ahrne & Svensson, 2011, s. 44).

De 11 informanterna som valdes för undersökningen var två flickor och tre pojkar i årskurs 7–9 från den svenskspråkiga skolan samt tre flickor och tre pojkar i årskurs 7–9 från den finskspråkiga skolan. Informantvalet gjordes slumpmässigt genom att skolan valde slumpmässigt ut en klass per årskurs, vartefter de elever som skulle få hem en samtyckesblankett blev slumpmässigt utvalda utifrån klasslistan. Samtliga informanter som valdes för undersökningen studerar i grundskolor i Österbotten. Informanternas namn har fingerats för att bevara deras anonymitet och jag kallar dem därför för Luukas, Tea, Gabriella, Daniela, Joonas, Eerik, Leo, Niko, Elin, Selma och Richard i undersökningen. De informanter som intervjuats på den finskspråkiga skolan är Luukas, Tea, Gabriella, Daniela, Joonas och Eerik medan Leo, Niko, Elin, Selma och Richard är respondenter från den svenskspråkiga skolan.

3.5 Genomförande

Innan jag påbörjade arbetet med den empiriska undersökningen träffade jag min handledare för att gå igenom mina intervjufrågor. Intervjufrågorna var indelade i tre kategorier utgående från forskningsfrågorna för undersökningen och varje kategori innehöll i snitt sju frågor. Efter mötet med min handledare påbörjade jag arbetet med min datainsamling.

Jag valde att dela upp intervjuerna i två skolor, en finskspråkig och en svenskspråkig. Intervjuerna genomfördes i två delar, först ordnades och genomfördes intervjuerna i den svenskspråkiga skolan och sedan ordnades och genomfördes intervjuerna i den finskspråkiga skolan.

Jag inledde datainsamlingen med att ansöka om ett forskningstillstånd av skoldirektören i den kommunen där den svenskspråkiga skolan är belägen. När skoldirektören beviljat mitt forskningstillstånd kunde jag gå vidare med att kontakta rektorn för den svenskspråkiga skolan. Rektorn kontaktades via e-post med en intervjubegäran, jag bifogade även med ett informationsbrev som riktade sig till rektorn och klassföreståndarna samt en samtyckesblankett som riktade sig till vårdnadshavarna. Även det beviljade forskningstillståndet bifogades till detta e-postmeddelande. Av intervjubegäran och informationsbrevet framgick vad syftet för min undersökning var, konkret information om intervjuernas genomförande samt en kort beskrivning av vad jag önskade hjälp med av dem som skola och klassföreståndare. Samtyckesblanketten riktade sig till elevernas vårdnadshavare och av den framgick syftet för min undersökning, konkret information kring intervjuernas genomförande, att elevernas personliga information och intervjumaterial skulle behandlas konfidentiellt samt att det var frivilligt att delta i studien. Vårdnadshavarna kunde ge samtycke till en intervju samt till att denna intervju skulle bandas in. Informerat samtycke är en av de etiska frågorna som uppstår under forskningsstadiet och som bör beaktas av intervjuaren i planeringsskedet. Undersökningspersonerna bör informeras om syftet med undersökningen, hur den är upplagd samt att det är frivilligt att delta i undersökningen. (Brinkmann & Kvale, 2014, s. 99, 107.) Klassföreståndarna, vårdnadshavarna och informanterna informerades också om intervjuens förväntade längd. Enligt Trost (2010) ska man ge en rimlig uppskattning av hur länge intervjun förväntas ta i förhållande till ens egen uppskattning och för den som man intervjuar. Efter att jag kontaktat rektorn kom vi tillsammans överens om ett möte mellan mig, rektorn och skolans egna ledningsgrupp. Under mötet informerade jag skolan om genomförandet av undersökningen i mer detalj. Under mötet valdes även de klasser och elever slumpmässigt ut som skulle delta i min undersökning och brevet till vårdnadshavarna bearbetades.

Efter detta första möte hade 14 elever slumpmässigt valts ut från de slumpmässigt valda klasserna. Eftersom informantmängden för min undersökning såg ut att bli stor valde jag att träffa min handledare i det här skedet för att diskutera informantmängden samt deltagandet av två skolor i min undersökning. När jag diskuterat informantmängden och de två skolornas deltagande med min handledare kom vi överens om att 12 informanter var den största rimliga mängden informanter som jag kunde ha med i min undersökning, jag valde ändå att genomföra intervjuer på två olika skolor, delvis för att få en större tillgång till informanter och delvis utifrån mitt eget intresse för att jämföra

elevers åsikter i två olika skolor. Jag valde även att genomföra intervjuer på två skolor för att höja tillförlitligheten av min undersökning samt för att få en större variation bland informanterna.

Under denna träff med min handledare gick vi också igenom en enkät som jag utarbetat för att samla bakgrundsinformation om mina informanter och deras egna agerande i klassrummet. Jag valde att utarbeta en enkät som både de intervjuade eleverna och deras klassföreståndare skulle fylla i, i samband med intervjuerna, eftersom jag ansåg att det var viktigt med tanke på analysen av intervjumaterialet och resultatet att jag fick en inblick i hur åsikterna möjligtvis skilde sig utifrån hur eleven själv agerade i klassen, utsattes eleverna för andras störande beteende eller var det de själva som uppträdde störande. När enkäten färdigställts kontaktades rektorn i den svenskspråkiga skolan på nytt via e-post för att rektorn och klassföreståndarna skulle ha en chans att se enkäten före intervjuerna.

Klassföreståndarna skickade ut samtyckesblanketten åt de vårdnadshavare vars barn slumpmässigt valts ut som informanter och de samlades in av klassföreståndarna inom en viss tidsram. När samtyckesblanketterna returnerats kontaktade klassföreståndarna enskilt mig via e-post. Det blev ett visst naturligt bortfall bland de slumpmässigt valda informanterna eftersom vissa inte samtyckte till en intervju. I den svenskspråkiga skolan innebar detta att jag tillgavits samtycke för intervjuer med allt som allt åtta elever i årskurserna 7 och 9. Av dessa åtta elever valde jag slumpmässigt ut fem som blev intervjuade för att få en mer hanterbar informantmängd.

För den finskspråkiga skolans del begärdes forskningstillståndet direkt av skolans rektor. Även denna rektor kontaktades enskilt via e-post med en intervjubegäran, dit jag bifogat ett informationsbrev som riktade sig till rektorn och klassföreståndarna, en samtyckesblankett som riktade sig till vårdnadshavarna samt enkäterna för både elever och klassföreståndare. Rektorn vid den finskspråkiga skolan önskade att jag skulle träffa de slumpmässigt utvalda klassernas klassföreståndare för att informera dem och för att slumpmässigt välja ut informanterna. Under mötet med klassföreståndarna valdes sex informanter ut, denna gång valdes medvetet en mindre mängd elever slumpmässigt ut för att informantmängden skulle vara mera hanterbar, och jag delade ut klassföreståndarnas exemplar av enkäterna åt klassföreståndarna. I den finskspråkiga skolan tillgavs jag samtycke för intervjuer med alla sex slumpmässigt valda elever i årskurserna 7–9.

Jag observerade en lektion i alla slumpmässigt valda klasser före intervjuerna för att informanterna skulle ha en möjlighet att träffa mig före intervjuerna. Jag bestämde i samråd med varje enskild klassföreståndare en individuell tid och plats för intervjutillfällena. Detta betydde att jag på den svenskspråkiga skolan intervjuade informanterna från årskurs 7 under samma dag och informanterna

från årskurs 8 under en annan dag. Informanterna från den finskspråkiga skolan intervjuades alla under samma dag. Intervjuerna skedde skilt för sig och alla informanter intervjuades på deras skola, ansikte mot ansikte.

Intervjuerna inleddes med en kort genomgång av samtyckesblanketten som klassföreståndaren returnerat åt mig. Jag informerade informanterna kort om syftet för undersökningen och jag påminde dem om att allt material skulle behandlas konfidentiellt och endast av mig, till sist försäkrade jag mig om att informanterna fortfarande var villiga att ställa upp för intervjun och att intervjun fick bandas in. Jag avslutade intervjuerna med att fråga ifall informanterna hade några frågor innan vi avslutade efter vilket jag tackade för intervjun och för att de ställt upp. Intervjuer ska inledas med en orientering där intervjuaren berättar kort om syftet med intervjun och användningen av bandspelare. Likaså ska intervjun avslutas med en uppföljning där intervjupersonen ges en möjlighet att ytterligare kommentera eller återkoppla till intervjuens frågor. (Brinkmann & Kvale, 2014, s. 171; Denscombe, 2000, s. 151.) Intervjuerna varade i snitt nio minuter. Efter intervjuerna fyllde samtliga informanter i enkäten med frågor om deras eget agerande i klassrummet. En enkät med samma frågor fylldes i av samtliga klassföreståndare, även dessa efter att intervjuerna genomförts och dessa enkäter returnerades till mig efter att alla informanterna på samma klass intervjuats. Jag hade alltså inte tillgång till varken informanternas eller deras klassföreståndares enkäter fören efter att intervjuerna genomförts, eftersom jag ville gå in i intervjuerna med så få förhandsuppfattningar som möjligt.

Samtliga intervjuer spelades in med hjälp av ett röstinspelningsprogram på mobiltelefon med informanternas och vårdnadshavarnas samtycke. Fördelen med ljudupptagare är att man som intervjuare kan koncentrera sig på frågorna och svaren samt gå tillbaka och lyssna till materialet flera gånger (Trost, 2010, ss. 74-75). Ljudupptagning erbjuder också en permanent och fullständig dokumentation när det gäller det som sägs under intervjun (Denscombe, 2000, s. 145)

3.6 Databearbetning och analys

Transkriberingen av intervjuer är ofta tidskrävande och arbetsamt men genom transkribering får man strukturerat materialet i en form som bättre lämpar sig för en närmare analys (Brinkmann & Kvale, 2014) Varje intervju transkriberades av mig efter intervjutillfället för att jag skulle få en bättre översikt av datamaterialet. Transkriberingen av alla 11 intervjuer blev slutligen 43 sidor långt.

När alla intervjuer genomförts och transkriberats utfördes en kvalitativ analys av materialet. Som analysmetod valde jag utifrån min valda forskningsansats att använda mig av meningskategorisering.

Enligt Uljens (1989) strävar man inom fenomenografin att kategorisera utsagorna i intervjumaterialet i kvalitativt skilda grupper. Jag började med att färgkoda intervjusvaren för varje forskningsfråga i alla intervjuer för att få en klarare bild av materialet. När jag organiserat allt mitt datamaterial kunde jag påbörja analysen av mitt material. Efter att jag gjort detta började jag bilda beskrivningskategorierna för varje forskningsfråga och gruppera delar av intervjumaterialet till den rätta kategorin. Beskrivningskategorier används inom fenomenografin för att beteckna och samla kvalitativt skilda uppfattningar som en grupp har av samma fenomen, respondenternas individuella uppfattningar beskrivs alltså med hjälp av kategorier vilket innebär att beskrivningen koncentrerar sig på en kollektiv nivå (Uljens, 1989, ss. 39, 42). När jag bildat mina kategorier plockade jag ut de centrala aspekterna för varje kategori för att ytterligare beskriva och sammanfatta kategorierna.

Även enkätsvaren som eleverna och klassföreståndarna gett analyserades och jämfördes samt beaktades i analysen av intervjuerna. Syftet för frågeformuläret var att få en insikt i elevernas egna agerande i klassrummet. Enkätundersökningens uppgift var även att bidra med information till den primära datainsamlingsmetoden, den kvalitativa intervjun. Jag utarbetade en poängskala för att få en bild av var på skalan av störande beteende, eleverna placerade sig på för att kunna göra bakgrundsinformationerna mera överskådlig. Enkätsvaren av både klassföreståndarna och eleverna poängsattes och jämfördes. Eleverna placerades utifrån sina poäng i kategorier som beskriver deras egna agerande i klassrummet, eleverna kan befinna sig i olika kategorier enligt sina egna poäng och de poäng de givits av sina klassföreståndare. När jag poängsatt, jämfört och analyserat enkätsvaren kunde jag börja analysera mitt material i sin helhet.

3.7 Tillförlitlighet, trovärdighet och etiska aspekter

Med tillförlitligheten av en studie eller reliabiliteten avses att man ska kunna återskapa undersökningens resultat vid skilda tillfällen. Tillförlitligheten i en studie kan ökas genom att intervjuaren undviker att ställa ledande frågor under intervjutillfället. (Brinkmann & Kvale, 2014, s. 295; Denscombe, 2000, s. 250.) För att höja tillförlitligheten i min studie har jag använt mig av samma intervjufrågor, ställda i samma ordning, i alla intervjuer samt spelat in samtliga intervjuer för att försäkra mig om att jag kan gå tillbaka till materialet för att undvika missuppfattningar.

Trovärdigheten eller validiteten av en undersökning gäller om den valda metoden undersöker det som den påstås undersöka. Trovärdighet betyder alltså att man tyder på riktigheten av och bestyrker sina yttranden. (Brinkmann & Kvale, 2014, s. 296.) Jag har höjt trovärdigheten i min undersökning genom

att jag bifogat mina intervjufrågor till avhandlingen samt genom att jag motiverat min datainsamlingsmetod utgående från undersökningens syfte, forskningsfrågor och forskningsansats.

Fyra etiska riktlinjer bör följas i intervjustudier. Dessa är informerat samtycke, konfidentialitet, konsekvenser och forskarens roll. Med informerat samtycke avses att informanterna är medvetna om syftet för undersökningen och om att det är frivilligt att delta i studien. Konfidentialiteten handlar om att respondenterna inte ska kunna identifieras. Den tredje riktlinjen, konsekvenser, avser att man som forskare måste bedöma konsekvenserna av studien för deltagarna. Slutligen avser forskarens roll den integritet som forskaren har under studiens genomförande. (Brinkmann & Kvale, 2014; Gillham, 2008, ss. 30-31.) I undersökningen har respondenternas informerade samtycke beaktats genom att alla informanter redan via brevet åt vårdnadshavarna fått information om studiens syfte och om att det är frivilligt att delta. Konfidentialiteten har jag beaktat genom att endast jag haft tillgång till datamaterialet och genom att informanternas namn fingerats. Jag anser att riktlinjerna för konsekvenser och forskarens roll har beaktats redan i planeringsskedet för undersökningen och jag anser att ingen av informanterna skadats av att de deltagit i undersökningen.

4 Resultatredovisning

I kapitlet redogörs för resultaten av avhandlingens empiriska undersökning. Avhandlingens syfte är att undersöka hur elever uppfattar att lärare bemöter och kommunicerar med elever som stör undervisningen. Resultaten av intervjuerna redovisas genom meningskategorisering och informanterna kan befinna sig i flera kategorier samtidigt. De kategorier som identifierats för varje enskild forskningsfråga är uppgraderade i en horisontell ordning.

I avsnitt 4.1, Elevers uppfattningar om störande beteende, redogörs för svaren till den första forskningsfrågan sedan följer svaren för den andra forskningsfrågan i avsnitt 4.2, Elevers uppfattningar av lärares bemötande av störande beteende, och slutligen redovisas svaren för den tredje forskningsfrågan i avsnitt 4.3, Sättet elever önskar att lärare skulle bemöta störande beteende i klassrummet. Citaten har översatts men de förekommer också i kapitlet på det språk som informanterna använt vid intervjutillfället för att undvika att språkliga nyanser går förlorade.

4.1 Bakgrundsinformation - frågeformulär

I avsnittet presenteras frågeformulärens resultat. Elevernas och lärarnas enkätsvar har jämförts och baserat på dessa svar har eleverna placerats ut på en skala över hur de beter sig i klassrummet. Syftet för frågeformuläret var att få en insikt i elevernas egna agerande i klassrummet. Enkätundersökningens uppgift var att bidra med information till den primära datainsamlingsmetoden, den kvalitativa intervjun. Eleverna har utifrån sina poäng placerats i kategorier som beskriver deras egna agerande i klassrummet, eleverna kan befinna sig i olika kategorier enligt sina egna poäng och de poäng de givits.

Tabell 1.

Elevers agerande i klassrummet

Informant	Informantens egna poäng	Klassföreståndarens poäng	Kategori (elev)	Kategori (lärare)
Luukas	40,5	42	Stör sällan	Stör nästan aldrig
Tea	43	42,5	Stör nästan aldrig	Stör nästan aldrig

Gabriella	46	46	Stör nästan aldrig	Stör nästan aldrig
Daniela	41	34	Stör nästan aldrig	Stör ibland
Joonas	38	38	Stör sällan	Stör sällan
Eerik	40	28	Stör sällan	Stör ofta
Leo	45	46	Stör nästan aldrig	Stör nästan aldrig
Niko	47	46	Stör nästan aldrig	Stör nästan aldrig
Elin	46	46	Stör nästan aldrig	Stör nästan aldrig
Selma	44	45	Stör nästan aldrig	Stör nästan aldrig
Richard	45	33	Stör nästan aldrig	Stör ibland

De frågor som klassföreståndarnas och elevernas svar skiljt sig mest på var frågor om telefonanvändning, studiematerial och arbetsro. I samtliga frågor gav lärare mindre poäng åt eleverna än eleverna gav sig själva. De frågor som klasslärares och elevernas svar skilde sig minst på var frågor som berörde att komma i tid, att sitta på sin egen plats, att städa upp efter sig, att följa regler samt att göra givna uppgifter.

Sammanfattning

De intervjuade elevernas och deras klassföreståndares enkätsvar visar att elever och lärare i de flesta fall bedömer elevers agerande i klassen lika. Daniela, Eerik och Richard har alla bedömt sitt eget agerande i klassen som mer positivt än vad det upplevs av deras klassföreståndare, poängen skiljer sig i snitt med 10 poäng mellan elevernas egna bedömning av sitt agerande och klassföreståndarens. I samtliga frågor gav lärare mindre poäng åt eleverna än eleverna gav sig själva.

4.2 Elevers uppfattningar om störande beteende

I kapitlet redogörs för vad elever uppfattar som störande beteende. Kategorierna beskriver elevers uppfattningar om vad som klassas som störande beteende i klassrummet. Baserat på elevernas svar kunde fem kategorier identifieras.

Tabell 2.

Elevers uppfattningar om störande beteende

Kategori	Aspekter	Utsagor (n=72)
A. Sociala uttrycksformer	<ul style="list-style-type: none"> - Stör undervisningen eller lärandet - Stör arbetsron (den egna eller andras) - Beter sig på ett av läraren icke önskvärt sätt - Riktat mot en viss person 	<p>9</p> <p>8</p> <p>4</p> <p>1</p> <p>14 (tot.)</p>
B. Undervisningssituationsrelaterade orsaker	<ul style="list-style-type: none"> - Brist på intresse eller studiemotivation - Sker omedvetet - Avsiktligt störande - Tråkig undervisning - För att få uppmärksamhet - Tycker inte om läraren - Dåligt tålamod 	<p>6</p> <p>4</p> <p>4</p> <p>4</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>22 (tot.)</p>
C. Konsekvenser av störande beteende	<ul style="list-style-type: none"> - Påverkan på elevers koncentration - Eleverna vänjer sig - Negativ påverkan på vitsord - Fysiska symptom 	<p>6</p> <p>6</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>14 (tot.)</p>
D. Skolrelaterade beteenden	<ul style="list-style-type: none"> - Skillnader mellan skolstadier - Ingen förändring i eget agerande - Förändringar i klassammansättning 	<p>9</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>12 (tot.)</p>
E. Könsspecifika uttrycksformer		10 (tot.)

Kategori A: Sociala uttrycksformer

Kategorin redogör för elevernas uppfattningar kring störande beteendets sociala uttrycksformer. Inom kategorin har olika aspekter som berör avbrytandet av undervisningen eller lärandet identifierats. Även aspekter som berör beteenden som är oönskade från lärarens sida eller som riktar sig mot en viss person har identifierats i kategorin. Samtliga respondenter har mycket varierande och mångsidiga beskrivningar och uppfattningar om vad störande beteende är och därför ger svaren en mycket stor bredd av olika beteenden som kan anses vara störande beteenden, lika drag förekommer dock i informanternas svar.

Stör undervisningen eller lärandet

Niko, Elin och Gabriella anser alla att det är frågan om störande beteende ifall man avbryter läraren när hen talar. Luukas och Richard är av liknande åsikt eftersom de anser att störande beteende är sånt beteende som stör eller avbryter lärarens undervisning. Gabriella, Joonas och Tea lyfter fram det att man inte lyssnar på läraren som störande beteende. Både Eerik och Daniela anser att störande beteende kan vara beteende som stör andra elevers koncentration, arbete eller lärande medan Richard är av liknande åsikt men han anser att störande beteende är beteende som stör klassron.

Stör arbetsron (den egna eller andras)

Luukas, Joonas och Eerik lyfter även de fram att prata på lektionen som störande beteende men i deras svar avses prat på en mer allmän nivå, ingen av dem lyfter heller fram att pratet skulle avbryta läraren. Även Selma nämner mycket ljud i klassen som störande beteende. Niko och Elin lyfter också fram att vandra omkring i klassen som störande beteende medan Selma är av en liknande åsikt och nämner det att det är vilt i klassen som störande beteende.

Selma:

Nå när folk ha mycki ljud, de vilt i klassen å folk jobbar int.

Tea anser att det är frågan om störande beteende ifall man ropar i klassen medan Daniela anser att det är störande beteende ifall det stör arbetsron.

Beter sig på ett av läraren icke önskvärt sätt

Både Niko och Joonas anser att det att man använder telefonen på lektionen utan lov är störande beteende. Enligt Joonas är störande beteende det att man inte koncentrerar sig alls på lektionen och gör något annat än det läraren givit som uppgift för den stunden och Selma är av en liknande åsikt och nämner det att man inte jobbar på lektionen som störande beteende. Eerik anser att det är störande beteende om man uppför sig på ett sätt som läraren inte vill att man ska uppföra sig på och Joonas lyfter fram att det är störande beteende om man fånar sig.

Joonas:

...puhuminen tunnilla, ei keskity siihen tuntiin ollenkaan, on puhelimella, tekee jotain

muuta, ku mitä opettaja on antanu tehtäväs. Tai sitten muuten vaan pelleillee eikä kuuntele opettajaa. / [...att prata på lektionen, att man int koncentrerar sig på den dä lektionen alls, att man använder telefonen, gör nå annat än va läraren ha gett som uppgift. Eller att man annars bara tramsar sig å int lyssnar på läraren.]

Riktat mot en viss person

Leo anser att det är fråga om störande beteende om man avsiktligt försöker störa en enskild person genom att t.ex. picka hen i ryggen.

Leo:

Om de e speciellt mot en person så e de, t.ex. om nån som sitter bakom dig, håller på att picka dig, picka dig i ryggen hela tiden, eller säger dit namn. Så de stör dig bara på flit så att du ska bli uppretad å så, de kan va lite störande.

Kategori B: Undervisningssituationsrelaterade orsaker

Kategorin redogör för de undervisningsrelaterade orsakerna som eleverna uppfattar som upphov till att störande beteende förekommer. Respondenterna har varierande åsikter kring varför elever stör undervisningen men det finns också likheter i deras svar. De aspekter som identifierats inom kategorin nämner tråkig undervisning, brist av intresse eller studiemotivation, dåligt tålamod samt viljan att få uppmärksamhet som bakomliggande orsaker till störande beteende. Även att eleven/eleverna inte tycker om läraren och avsiktligt eller planerat störande av undervisningen nämns av respondenterna och kan identifieras som aspekter inom kategorin. Att störande beteende kan ske omedvetet har också identifierats som en aspekt inom denna kategori.

Brist på intresse eller studiemotivation

Gabriella nämner att eleverna kanske inte är intresserade av studierna vilket också Daniela, Richard, Selma, Joonas och Niko lyfter fram. Daniela anser att elever kanske stör undervisningen för att de inte är intresserade av att studera i den stunden vilket Niko håller med om eftersom han lyfter fram att elever stör undervisningen för att de inte orkar jobba på timmen. Även Joonas anser att elever stör undervisningen för att de inte orkar koncentrera sig på undervisningen.

Sker omedvetet

Richard anser att elever kanske inte har att störa undervisningen som ett primärt objektivet vilket Luukas också lyfter fram eftersom han anser att eleverna kanske inte är medvetna om att de stör. Gabriella nämner att vissa elever kan inget åt sitt beteende, de är bara så de är vilket också Tea nämner.

Gabriella:

Jotkut ei vaan voi mitään sille, jos ne on tollasii niinku luonteeltaan tai sit niillä on niinku joku, en mä tiä, joku, tai ne siis vaan käyttäytyy toleen ihan normaalisti niin siihen ei oo niinku mitään syytä. / [Somliga kan inget åt de, dom har bara en sån personlighet eller så har dom nån såndä, int vet ja, aså de bara beter sig på det där sättet helt normalt utan någon orsak.]

Avsiktligt störande

Tea, Daniela, Joonas och Elin nämner alla att en orsak till att elever stör undervisningen kan vara att de gör det medvetet. Tea och Daniela nämner att elever kanske stör på flit och endast för att störa andra vilket också framkommer i Joonas svar. Elin har också erfarenheter av att det störande beteendet varit på förhand planerat för att dra ut på tiden.

Tråkig undervisning

Leo, Gabriella, Selma och Eerik anser att elevens störande beteende kan bero på att de har tråkigt. Gabriella nämner att elever kan störa undervisningen för att de vill komma ut på rast tidigare medan Leo anser att elever stör för att de har tråkigt på lektionerna och måste hitta på något att fördriva tiden med.

Leo:

För att dom har tråkigt och dom måst hitt på nå å gör på timmarna.

För att få uppmärksamhet

Niko anser att elever kanske stör för att få uppmärksamhet vilket delvis stöds av Richard som anser att elever kanske stör för att vara lite komiska i klassen eller för att man vill diskutera med vänner.

Niko:

Nå antingen fö att dom vill bara försök få uppmärksamhet eller fö att dom bara int orkar jobba eller nå.

Tycker inte om läraren

Eerik nämner att kanske elever stör för att de inte tycker om läraren medan Elin nämner att elever kanske stör avsiktligt för att de inte tycker om läraren.

Eerik:

No ehkä just sen takii jos ne ei vaikka tykkää siitä opettajasta, tai on tylsä tunti. / [Nå kanske därför att dom int tycker om den dä läraren eller så e de en tråkig lektion.]

Dåligt tålamod

Enligt Elin kan störande beteende bero på att eleverna inte har tillräckligt med tålamod och att det tålamodet för att koncentrera sig på undervisningen håller på att ta slut.

Kategori C: Konsekvenser av störande beteende

I kategorin presenteras konsekvenserna av störande beteende som eleverna uppfattat och upplevt dem. De aspekter som identifierats inom kategorin berör elevers koncentration, störande beteendets negativa påverkan på vitsord och fysiska symptom som störande beteende i klassen medför. Alla informanter påverkas av andras eller det egna störande beteendet i olika mån.

Påverkan på elevers koncentration

Andras störande beteende påverkar Joonas, Daniela, Tea, Richard, Selma och Elins koncentration negativt.

Selma:

Nå jag själv kan int fokusera så jättebra, då när de e så där ja måst sen fokusera mer ti proven sen.

Både Daniela och Richard nämner att det att deras egna koncentration störs kan leda till att de också börjar störa.

Daniela:

No se voi esimerkiksi vaikuttaa siihen et ei pysty keskittyyyn tunnilla ja sitte keskittyy mielummin siihen ja puhuu jotain muuta. / [Nå de kan påverka det att om man int kan själv koncentrera sig på lektionen så koncentrerar man sig hellre på de å pratar om nå annat.]

Eleverna vänjer sig

Leo, Richard, Luukas, Gabriella och Eerik anser alla att de inte påverkas betydligt av andras störande beteende. Eerik lyfter också fram att man blir van eftersom det sker så ofta och att han därför inte störs av det så mycket nå mer. Både Luukas och Niko menar att andras störande beteende påverkar dem endast genom att de måste sitta och vänta på att läraren hanterar störande moment fören undervisningen kan fortsätta.

Luukas:

Ei oikeistaan mitenkään, paitsi että ope odottaa niin mä en voi tehdä mitään. Se välillä häiritsee mut ei se hirveesti. / [Int egentligen på nå sätt, förutom att läraren väntar så då kan int ja heller göra nå. De stör ibland men int så mycket.]

Negativ påverkan på vitsord

Enligt Joonas påverkar störande beteendet också vitsorden negativt eftersom om man tappar koncentrationen och också börjar störa inverkar det på beteende vitsordet.

Fysiska symptom

Tea nämner att hon ibland får huvudverk av oljudet och att det påverkar också koncentrationen negativt.

Tea:

No, joskus mä en pysty keskittymään hirveen hyvin ja joskus tulee pää kipeeks niin siitäkin se keskittyminen menee vähäsen. / [Nå ibland så kan ja int koncentrera mig så bra å ibland får ja huvudvärk så då tappar man koncentrationen också lite.]

Kategori D: Skolrelaterade beteenden

I kategorin redogörs för de skolrelaterade beteenden som eleverna uppfattar när det kommer till störande beteende. De aspekter som identifierats inom kategorin berör olika skolstadiers och klassammansättningens betydelse för störande beteende. Även de intervjuade elevernas egna uppfattning om deras eget agerande och vare sig detta har ändrat eller inte under skoltiden har identifierats som ytterligare en aspekt inom kategorin.

Skillnader mellan skolstadier

De flesta av respondenterna anser att störande beteendet ökat under deras skoltid. Luukas, Joonas, Selma, Elin och Niko anser alla att störande beteendet ökat mellan lågstadiet och högstadiet. Leo anser att störande beteendet ändrat under hans skoltid. Enligt Gabriella, Daniela och Eerik har störande beteendet inte ökat under deras skoltid.

Joonas:

Verratuna ala-asteeseen, ku suurin osa oppilaista oli hiljaa ja keskitty tunnilla ja välkällä puhu ja nyt se on liisääntyny et ollaan puhelimella, puhutaan, häiritään muilla tavoilla. / [I jämförelse med lågstadiet, när största delen av eleverna va tyst å koncentrera sig på lektionen å prata på rasten så nu ha de ökat att man använder telefonen, pratar, stör på andra sätt.]

Ingen förändring i eget agerande

Richard och Niko nämner i sina svar att de inte anser att deras eget beteende och agerande i klassen inte har ändrat under deras skoltid.

Richard:

... kanske personligt sku ja säg att ja e ju själv högljudd men nog har jag också mina tysta stunder å int vet ja nu, int sku ja säg att de alltid finns en de där, en så dä nivå av ljud som de alltid brukar finnas.

Förändringar i klassammansättning

Tea lyfter fram att klassammansättningen har ändrats och att detta påverkat det störande beteendet.

Tea:

...eka meil ei ollu hirveesti sillee tieks niitä nykyisii luokkalaisii, niin meill on tullu aika paljo lisää ja ne on just niitä jotka huutaa, kaikkee tällästä... / [...Först så hade vi int liksom dom dä nuvarande klasskompisarna, så vi ha fått ganska många mer å dom e just dom som ropar, allt sånt hä...]

Kategori E: Könsspecifika uttrycksformer

Kategorin berör de könsspecifika uttrycksformerna av störande beteende. Inom kategorin har inga ytterligare aspekter identifierats.

En stor del av respondenterna anser att det finns en skillnad mellan pojkars och flickors störande beteende men att båda könen kan störa på samma sätt. Niko, Elin, Richard, Luukas, Tea, Gabriella, och Daniela anser alla att pojkar kan vara mera högljudda än flickor när de stör.

Richard:

Nå int sku ja säg att de finns just så där statistiskt nå stora skillnader men de brukar ju nog finnas som skillnader. Att de brukar nog finnas skillnader mellan flickor å pojkar å att pojkar e kanske mer högljudda å gör mera oljud än flickor.

Enligt Niko så är flickor oftare på telefonen utan lov medan Selma anser att pojkarna oftare springer runt i klassen medan flickorna sitter mera och pratar. Daniella är delvis av samma åsikt som Selma eftersom hon också lyfter fram att flickor oftare sitter och pratar i sina egna små grupper. Både Joonas och Eerik anser att det inte finns någon skillnad mellan flickors och pojkars störande beteende.

Daniela:

Riippuu, et pojat välillä puhuu enemmän kovaäänisemmin, kun työllä on ne tietyt pienet porukat miss ne tykkää pysyä niin siit ei tuu niin paljoo meteliä. / [De beror på, att pojkar pratar ibland mera högljutt medan flickor har dom då vissa små grupperna där de tycker om att vara så de blir int så mycke oljud av de.]

Sammanfattning

Informanternas svar tyder på en stor variation i vad som kan definieras som störande beteenden och hur störande beteenden tar sig i uttryck. Störande beteende är enligt respondenterna beteenden som avbryter lärarens undervisning eller stör andras eller den egna koncentrationen. Beteenden som stör arbetsron i klassen så som prat, ljud, olovlig telefonanvändning, att man vandrar omkring i klassen eller att man inte koncentrerar sig på lektionsarbetet samt att man inte lyssnar på läraren eller fånar sig anses också av respondenterna som störande beteende. Eerik anser också att det att man uppför sig på ett sätt som läraren inte godkänner är även detta störande beteende.

En stor del av respondenterna anser att det finns en skillnad mellan pojkars och flickors störande beteende men att båda könen kan störa på samma sätt. Merparten av informanterna anser att pojkar kan vara mera högljudda än flickor när de stör men både Joonas och Eerik anser att det inte finns någon som helst skillnad mellan pojkars och flickors störande beteende.

En stor del av de intervjuade eleverna anser att störande beteendet ökat under deras skoltid och Luukas, Joonas, Selma, Elin och Niko anser alla att störande beteendet ökat mellan lågstadiet och högstadiet. Tea anser att klassammansättningen påverkat det störande beteendet. Både Richard och Niko anser dock att deras egna beteende inte varierat under deras skoltid.

Samtliga informanter påverkas av andras störande beteende i olika mån. Leo, Richard, Luukas, Gabriella och Eerik anser alla att de inte påverkas betydligt av andras störande beteende medan Joonas, Daniela, Tea, Richard, Selma och Elins koncentration påverkas negativt av andra elevers störande beteende. Joonas anser att störande beteende inverkar negativt på vitsord.

Respondenterna har varierande åsikter kring varför elever stör undervisningen. Av elevernas svar framgår att störande beteende enligt dem kan orsakas av att elever har tråkigt, att de inte är intresserade av studierna eller att de saknar tålamod. Informanterna anser också att elevers störande beteende kan bero på att man inte tycker om läraren, vill störa andra eller få uppmärksamhet. Richard anser att störande inte alltid kanske är det primära objektivet vilket stöds av Luukas som anser att elever ibland inte är medvetna om att de stör.

4.3 Elevers uppfattningar av lärares bemötande av störande beteende

Avsnittet redogör för hur elever uppfattar att lärare bemöter och hanterar störande beteende i klassrummet. Kategorierna beskriver elevernas uppfattningar av lärares bemötande av störande beteende. Utifrån elevernas svar kunde dessa sex kategorier identifieras.

Tabell 3.

Elevers uppfattningar av lärares metoder för att bemöta och hantera störande beteende

Kategori	Aspekter	Utsagor (n=115)
A. Kommunikationens betydelse	- Kommunikationssättet påverkar eleven i olika grad	11
	- Kommunikationens ton	9
	- Wilma anmärkningars påverkan på fortsatt störande beteende	8
	- Vårdnadshavarens roll i hantering av störande beteende	5
		33 (tot.)
B. Rättvist och jämlikt bemötande	- Skillnad på vem som stör	11
	- Rättvist bemötande	11
	- Könsskillnader i bemötandet av störande beteende	6
		28 (tot.)
C. Verbal kommunikation	- Lugnt och sakligt	9
	- Strängare ifall beteendet inte upphör	4
	- Påverkas av lärarens humör	1
	- Klassens ljudnivå påverkar lärarens röstläge	1
	- Lärare höjer rösten för mycket	1

		16 (tot.)
D. Icke-verbal kommunikation	<ul style="list-style-type: none"> - Blickar, fysiskt avstånd, konfiskering och hjälpmedel - Svårt för elever att identifiera - Lärares verbala kommunikation vanligare - Kan upplevas som provocerande 	<p>8</p> <p>5</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>15 (tot.)</p>
E. Respektfullt bemötande	<ul style="list-style-type: none"> - Lärare kommunicerar respektfullt - Respektfullheten minskar om beteendet inte upphör - Lärares humör påverkar graden av respekt - Lärare mogna och professionella vuxna 	<p>8</p> <p>2</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>13 (tot.)</p>
F. Fostrande samtal	<ul style="list-style-type: none"> - Beteendet diskuteras under eller efter lektion på tumanhand - Orsaker till beteendet diskuteras 	<p>9</p> <p>1</p> <p>10 (tot.)</p>

Kategori A: Kommunikationens betydelse

Kategorin redogör för elevernas uppfattningar kring kommunikationens betydelse för lärares bemötande och hantering av störande beteende. De aspekter som identifierats i kategorin berör kommunikationssättet, kommunikationens ton samt kommunikationen mellan hem och skola t.ex. via Wilma.

Kommunikationssättet påverkar eleven i olika grad

Samtliga informanter anser att lärarens kommunikationssätt påverkar eleven som stör i olika grad. Leo, Niko och Elin anser att kommunikationssättet påverkar vissa medan andra bara ignorerar vad läraren säger och fortsätter störa. Enligt Tea påverkar lärarens kommunikationssätt eleven i fråga i alla fall i den mån att hen förstår att sluta störa. Både Luukas och Gabriella anser att kommunikationssättet inte har någon påverkan på eleven som stör och Luukas lyfter fram att det enligt honom i alla fall inte ser ut som om det skulle påverka eleven. Richard anser inte att lärarens kommunikationssätt påverkar eleven som stör nå speciellt mycket men han lyfter också fram att om läraren skulle använda mycket negativa ord så kanske det skulle påverka eleven mer. Enligt Joonas påverkar kommunikationssättet nog eleven och han nämner att det finns en skillnad i hur lärare kommunicerar med elever som stör ofta i skillnad till elever som stör sällan. Selma nämner att om

läraren blir lätt irriterad så kan det sporra eleverna att bete sig störande för att de tycker att det är roligt. Både Daniela och Eerik anser att kommunikationssättet kan öka störande beteendet i framtiden. Daniela nämner att om eleven tycker om att störa så kanske hen stör endast mera efter att hen blivit tillsagd medan Eerik anser att fastän eleven skulle lugna ner sig för den timmen så kan hen fortsätta störa mera på flit nästa lektion.

Selma:

Nå om de e nån som blir lite så hä triggad så e de ofta så att dom tycker de e roligt.

Kommunikationens ton

Enligt Selma, Richard, Gabriella och Joonas är kommunikationens ton olika från lärare till lärare. Selma anser att vissa blir lättare sura för att eleverna har så mycket ljud och Gabriella nämner att det finns vissa lärare som bara blir lättare irriterade av det minsta lilla. Richard har erfarenheter av både lärare som kommunicerat mycket positivt medan andra varit mycket negativt inställda men han betonar att alla lärare oberoende om de varit mera positiva eller negativa i sina kommunikationssätt alltid varit professionella, alltså säger de aldrig något negativt om själva eleven. Både Luukas och Daniela upplever att kommunikationen är lite både och. Daniela anser att det inte är bra att vara alltför negativt inställd men att det inte heller är bra om man är för positiv för att eleven ändå måste förstå att hen gör något som är fel och därför anser hon att det är bättre att vara mera neutral i sin kommunikation med elever som stör undervisningen. Tea upplever kommunikationen som positiv medan både Leo och Eerik upplever motsatsen, alltså att kommunikationen är mer negativt laddad. Leo anser att det beror på lärarens stränghet medan Eerik nämner att kommunikationen känns mera negativ eftersom den ofta utgår från hot med att bli utskickad ur klassrummet om inte beteendet upphör.

Eerik:

Ku ne on niinku aina sillee et älä tai sille et tai vähän tavallaan uhkaileeki, tai no en mä tiedä onks se uhkailuu mut jos se toistuu että lähtee pois luokasta tai silleen. / [Nå när dom alltid som säger stop, gör int eller på nå sätt lite hotar, eller nå int vet ja om de e att hota men som att om de händer på nytt så åker man ut ur klassen å så dä.]

Wilma anmärkningars påverkan på fortsatt störande beteende

Respondenterna har varierande åsikter om Wilma-anmärkningars påverkan på eleven som stör och det störande beteendet. Joonas anser att Wilma-anmärkningar kan ha en liten påverkan på eleven som stör och det störande beteendet. Elin anser att Wilma-anmärkningar påverkar eleven som stör och det störande beteendet och nämner att man inte vill samla på anmärkningar eftersom att de syns på betyget, men hon lyfter också fram att vissa helt enkelt inte bryr sig om anmärkningarna. Även Richard nämner att anmärkningarna påverkar beteendevitsordet och att det kan påverka om störande beteendet fortsätter. Enligt Tea påverkar Wilma-anmärkningar henne personligen så att hon tänker att hon kunde uppföra sig bättre nästa gång. Selma anser att anmärkningarna påverkar vissa medan andra bryr sig inte om dem. Daniela är av den åsikten att Wilma-anmärkningar har ingen påverkan på störande beteende och nämner att det är var och ens personliga val om man stör eller inte. Gabriella påpekar att för vissa verkar många Wilma-anmärkningar vara något att vara stolt över, något man kan briljera med. Luukas anser att anmärkningarna inte påverkar eleven som stör alls.

Luukas:

*Ei niitä kiinnosta se, Wilma merkinnät. Se on vaan niinku merkintä, ei tarkota mitään.
/ [Int bryr dom sig om dom, Wilma anmärkningar. De e bara som en anmärkning, int betyder den nånting.]*

Vårdnadshavarens roll i hantering av störande beteende

Leo, Niko, Richard, Gabriella och Eerik anser alla att det är beroende av föräldrarna om Wilma-anmärkningar har någon påverkan på störande beteende i framtiden.

Leo:

De, de beror på om föräldrarna tar upp grejen, om föräldrarna bryr sig så mycke om anmärkningar.

Eerik nämner att om föräldrarna ser anmärkningen och varnar om den så kanske beteendet då faktiskt upphör. Richard anser att Wilma-anmärkningarna endast informerar föräldrarna om beteendet och att det sedan är på föräldrarnas ansvar att ta i tu med det om de vill. Både Niko och Leo har liknande åsikter som Eerik och Richard och de anser att om föräldrarna bryr sig om Wilma-anmärkningarna så kan de påverka störande beteendet. Om inte föräldrarna bryr sig anser dock Eerik inte att Wilma-anmärkningar har någon betydelse eller påverkan.

Kategori B: Rättvist och jämlikt bemötande

I kategorin redogörs för elevernas uppfattningar kring lärares rättvisa och jämlika bemötande av störande beteende. Aspekterna som identifierats i kategorin har att göra med rättvist bemötande, könsskillnader i bemötandet av störande beteende samt sättet att bemöta störande beteende på beroende av vem det är som stör.

Skillnad på vem som stör

Respondenternas upplevelser kring om lärare bemöter alla elevers störande beteende lika är mycket splittrade. Leo, Richard, Luukas och Tea upplever alla att det inte finns en skillnad eller att det i alla fall inte finns stora skillnader mellan hur lärare bemöter störande beteende oberoende av vem det är som stör. Niko, Elin, Selma, Gabriella, Daniela, Joonas och Eerik är av motsatt åsikt och anser alla att det nog finns skillnader mellan hur lärare bemöter störande beteendet. Niko anser att lärare ofta pratar längre med elever som ofta stör undervisningen medan ifall det är frågan om en elev som sällan stör så säger lärare till snällare. Selma har liknande upplevelser som både Niko och Elin och hon anser att om det är fråga om någon som sällan stör och hens telefonanvändning så låter läraren oftare det vara än om en elev som ofta stör olovligt använder telefonen. Enligt Gabriella så ingriper lärare sällan i störande beteende om det utförs av elever som sällan stör. Daniela är av liknande åsikt och anser också att lärare bemöter störande beteende, när det är en elev som sällan stör, på ett mycket mer avslappnat sätt än när det är en elev som ofta stör. Både Joonas och Eerik har liknande åsikter och upplevelser som Daniela och Gabriella. Joonas nämner att elever som vanligtvis uppför sig felfritt blir tillsagda på ett snällare sätt medan elever som ofta stör kan direkt åka ut ur klassen. Eerik lyfter fram att elever som sällan stör får fler varningar medan elever som ofta stör kan åka ut ur klassen snabbare.

Eerik:

On siinä varmaan, sitäki et jos sull on joku, joka häiritsee vaan niinku ehkä kerran tunnin aikana tai pari kertaa niin sitten sille vaan varotetaan vähemmän ku jos joku tekee sitä enemmän niin se ehkä heittää sen ulos luokasta tai sillee. / [Nog e de kanske de å att om man har nån som bara stör typ en gång per lektion eller några gånger så ger man bara lättare varningar, i stället för om man har nån som gör de mera så slänger man ut dem ur klassen eller så.]

Rättvist bemötande

Samtliga respondenter från den svenska skolan anser att lärare är rättvisa i sitt bemötande av störande beteende. Bland respondenterna i den finska skolan finns det större variation bland åsikterna om lärare bemöter störande beteende på ett rättvist sätt. Luukas, Tea, Gabriella och Daniela anser att lärares bemötande är rättvist medan Gabriella, Daniela, Joonas och Eerik upplever att det finns skillnader i hur lärare bemöter störande beteende beroende av vem det är som stör och därför upplever de lärares bemötande som mindre rättvist.

Könsskillnader i bemötandet av störande beteende

Gabriella och Daniela lyfter fram att ibland så bemöter lärare pojkar och flickor eller elever som stör och elever som inte stör annorlunda. Både Joonas och Eerik håller med om att de upplever att det finns en skillnad mellan hur flickor och pojkar bemöts när de stör undervisningen och därför upplever de att lärare inte bemöter störande beteende på ett rättvist sätt. Joonas lyfter dock fram att dessa lärare är rätt sällsynta. Även Elin och Niko nämner att ifall en tyst flicka råkar avbryta läraren så säger läraren till snällt medan om det är fråga om en pojke som ofta stör så kan tonen direkt vara strängare.

Elin:

Ja de e ju oftast samma person men ja de kan nog hända att om t.ex. om en flicka som oftast brukar va tyst råkar tala lite avbryta läraren så då säger hon nog snällt först så att nu råka du avbryta så gör int som så. Ti pojkar så kan de ibland kan de direkt gå hårt.

Kategori C: Verbal kommunikation

I kategorin redogörs för hur elever uppfattar lärares verbala kommunikation i samband med hantering och bemötande av störande beteende. De aspekter som identifierats inom kategorin berör lärarens ton, auktoritet, humör och användning av rösten samt ljudnivåns påverkan på lärarens röstläge.

Lugnt och sakligt

Elin, Joonas och Eerik anser att lärare för det mesta kommunicerar verbalt med elever som stör undervisningen inledningsvis på ett lugnt sätt. Selma, Niko, Leo, Richard, Luukas och Gabriella håller med om att lärare för det mesta kommunicerar på ett lugnt och sakligt sätt.

Strängare ifall beteendet inte upphör

Elin, Joonas och Eerik anser att lärare för det mesta kommunicerar verbalt med elever som stör undervisningen först lugnt och snällt och att kommunikationen om beteendet inte upphör blir strängare.

Eerik:

No, yleensä se on, että ne eka varottaa ihan kiltisti mut jos se jatkuu saman tunnin aikana niin sit ne ehkä korottaa ääntä ja sillee. / [Nå oftast så varnar dom först helt snällt men om de fortsätter under samma lektion så höjer dom rösten kanske lite å så.]

Både Joonas och Luukas lyfter fram att om beteendet inte upphör brukar lärare skicka ut eleverna i korridoren men att detta också kommuniceras åt eleven på ett lugnt sätt.

Luukas:

Niinku (lärares namn) esimerkiks sanoo joku pari kertaa, sit sil menee hermot mut se ei huuda mut se käskee niinku mennä ulos luokasta tai tulee jälkkää en mä tiää, mut ei kukaan huuda. / [Typ (lärares namn) t.ex. säger till några gånger, sen så tappar hen nerverna men hen ropar int men hen som säger att man ska gå ut ur klassen eller så får man kvarsittning, int vet ja, men ingen ropar.]

Påverkas av lärarens humör

Enligt Richard kan sättet läraren kommunicerar på verbalt påverkas av lärarens humör.

Klassens ljudnivå påverkar lärarens röstläge

Richard nämner att om hela klassen är högljudd blir lärare också lite mera högljudda för att de ska få allas uppmärksamhet.

Richard:

...om de e flera som e högljudda så blir de väl lärare lite högljudda fö att få uppmärksamhet på alla.

Lärare höjer rösten för mycket

Tea är den ända av respondenterna som anser att lärare ropar med hennes klass rätt ofta.

Kategori D: Icke-verbal kommunikation

Kategorin redogör för elevers uppfattningar kring lärares användning av icke-verbal kommunikation i hantering och bemötande av störande beteende. Inom kategorin har aspekter som berör olika icke-verbala signaler, elevers identifiering av dessa signaler samt förekomsten av icke-verbal kommunikation identifierats. Även elevernas uppfattning av den icke-verbala kommunikationen har identifierats som en aspekt inom kategorin.

Blickar, fysiskt avstånd, konfiskering och hjälpmedel

Enligt Leo, Elin, Luukas, Daniela och Eerik hör blickar till de vanligaste icke-verbala kommunikationssätten. Joonas, Tea och Luukas nämner alla att vissa lärare lämnar och väntar på att eleverna ska tystna före de fortsätter undervisa medan Elin lyfter fram att lärare ibland kommer och står närmare eleven i klassen för att kolla läget.

Elin:

Ja nå de händer ju för att man ska hoksa själv, den där eleven så kan man ju ge en blick att nu ser du att du gör fel å såhä, så kan de kom bredvid å stå fö att kolla lite läge å så.

Luukas nämner att några av hans lärare använder en klocka för att signalera att ljudet stigit för högt eller för att återfå elevernas uppmärksamhet. Gabriella anser att den icke-verbala kommunikationen tar sig i uttryck t.ex. genom att lärare konfiskerar mat, dryck eller telefoner på lektioner utan att säga något alls till eleven.

Svårt för elever att identifiera

Flera av respondenterna hade svårt att identifiera vad icke-verbal kommunikation är även efter hjälp med att definiera begreppet, till dessa respondenter hörde Eerik, Richard, Selma, Niko och Leo.

Lärares verbala kommunikation vanligare

Enligt Richard använder lärare sig mera av verbal kommunikation än icke-verbal kommunikation när det kommer till att kommunicera med elever som stör.

Kan uppfattas som provocerande

Daniela upplever den icke-verbala kommunikationen som provocerande.

Daniela:

En mä oikein tiiä, sit vaan niinku virnuillaan ja katotaan sillee vähän hasulla katseella.

/ [Int vet ja sen så flinar dom bara å kollar på en med en lite konstig blick.]

Kategori E: Respektfullt bemötande

Kategorin redogör för de intervjuade elevernas uppfattningar kring lärares respektfulla bemötande av störande beteende. De aspekter som identifierats inom kategorin behandlar lärares respektfulla kommunikation, humörets påverkan, mängden tillsägelser samt lärarens roll som professionell vuxen.

Lärare kommunicerar respektfullt

De flesta av respondenterna anser att lärare kommunicerar på ett respektfullt sätt med elever som stör undervisningen. Leo, Elin, Selma, Tea, Gabriella, Daniela och Joonas anser att lärare kommunicerar på ett respektfullt sätt medan Erik anser att de flesta lärare kommunicerar på ett respektfullt sätt. Daniela anser att lärare kommunicerar på ett respektfullt sätt eftersom att de inte börjar skälla ut eleverna.

Respektfullheten minskar om beteendet inte upphör

Niko upplever att lärares grad av respektfull kommunikation minskar för varje gång de måste säga till om störande beteende. Både Niko och Elin anser att lärares kommunikationssätt när de kommunicerar med elever som stör är i början mera positiv och att det blir mer negativt om störande beteendet inte upphör. Elin lyfter fram att hon anser att lärare har rätt att säga till rätt så skarpt åt elever som stör ifall de sagt till redan flera gånger.

Niko:

Nå, först så brukar dom ju nog prata liksom positivt så man börjar jobba å håller på men om den håller på allt fö länge på lektion så blir de ju lite mer negativt.

Lärares humör påverkar graden av respekt

Både Richard och Luukas nämner att de flesta lärare kommunicerar på ett respektfullt sätt men att det beror också på läraren och lärarens humör.

Lärare mogna och professionella vuxna

Richard lyfter fram att lärare är vuxna och att de brukar därför alltid vara mogna och därför kunna respektera eleven i sin kommunikation.

Richard:

Ja måst no säga att som, som de beror ju också på lärare men lärarna e ju vuxna så, så vuxna brukar ju alltid vara mogna å kanske gör de nog ganska respektfullt nog. I min åsikt.

Kategori F: Fostrande samtal

Kategorin presenterar fostrande samtal som ett sätt att hantera störande beteende på. Inom kategorin har aspekter som diskussion på tumanhand om beteendet samt diskussioner kring orsaker till beteendet identifierats.

Beteendet diskuteras under eller efter lektion på tumanhand

Av de elva respondenterna upplever nio att lärare diskuterar det störande beteendet med eleven som stört. Av dessa nio anser Joonas, Richard och Leo att det händer rätt sällan medan Niko, Elin, Tea, Gabriella och Eerik anser att det händer nu som då eller relativt ofta. Enligt Niko, Tea, Gabriella, Daniela och Eerik diskuteras beteendet efter lektionen medan både Richard och Elin har erfarenhet av att läraren tagit ut eleven i korridoren redan under lektionen och diskuterat det störande beteendet där och då.

Niko:

Ibland om man ha stört jätte mycki nån lektion så brukar dom nog säga till att stanna efter lektion.

Orsaker till beteendet diskuteras

Gabriella nämner att lärare brukar under samtalen enligt hennes vänner diskutera varför eleven betet sig störande och försöker reda ut bakomliggande orsaker till beteendet.

Gabriella:

No kyll ne yleensä sanoo jotain et joo voiks jäädä tänne niinku keskusteleen. Ja yleensä mun kaverit on kyll kertonu mulle siit ku ne on puhunu jonkun opettajan kaa niin kyll ne yrittää niinku puhua sille niinku häirikölle tai siis yrittää saada selville sillee et miks se käyttäytyy tollee et toi on periaattees hyvä asia, ainakin mun mielestä. / [Nå nog brukar dom säga nånting som att kan du lämna här liksom å diskutera. Å oftast så, mina kompisar ha berättat åt mig att när dom som ha prata me nån lärare så försöker dom som nog prata som åt den då som stört eller som försöker reda ut att varför dom som betet sig så där, att de e ju i princip en bra grej, i alla fall enligt mig.]

Sammanfattning

Tio av 11 informanter anser att lärare kommunicerar lugnt och sakligt med elever som stör undervisningen. Elin, Joonas och Erik anser att lärares kommunikation blir strängare om störande beteendet inte upphör och Richard anser att lärares röstläge påverkas av elevernas ljudnivå. Richard anser att lärares kommunikationssätt påverkas av lärarens humör. Tea är den enda som anser att lärare ropar när de kommunicerar med elever.

Flera av respondenterna hade svårt att identifiera vad icke-verbal kommunikation är även efter hjälp med att definiera begreppet. Enligt respondenterna hör blickar till de vanligaste icke-verbala kommunikationssätten men de nämner också att lärare ibland lämnar och väntar på att eleverna ska tystna före de fortsätter undervisa eller att lärare har olika hjälpmedel som de använder som icke-verbala signaler. Gabriella anser att den icke-verbala kommunikationen tar sig i uttryck genom att lärare konfiskerar mat, dryck eller telefoner på lektioner utan att säga något alls till eleven medan Daniela upplever den icke-verbala kommunikationen som provocerande. Richard anser att lärare

använder sig mera av verbal kommunikation än icke-verbal kommunikation när det kommer till att kommunicera med elever som stör.

Samtliga respondenter från den svenska skolan anser att lärare är rättvisa i sitt bemötande av störande beteende. Bland respondenterna i den finska skolan finns det större variation bland åsikterna om lärare bemöter störande beteende på ett rättvist sätt. Fyra respondenter från den finska skolan anser att lärares bemötande är rättvist men både Gabriella och Daniela lyfter fram att ibland så bemöter lärare pojkar och flickor eller elever som stör och elever som inte stör annorlunda. Joonas och Eerik anser också att det finns en skillnad mellan hur flickor och pojkar bemöts när de stör undervisningen.

Respondenternas upplevelser kring om lärare bemöter alla elevers störande beteende lika är mycket splittrade. Fyra informanter upplever att det inte finns stora skillnader mellan hur lärare bemöter störande beteende oberoende av vem det är som stör medan de återstående sju respondenterna är av motsatt åsikt och anser att det nog finns skillnader mellan hur lärare bemöter störande beteendet. Flera av de respondenter som anser att det finns skillnader mellan hur lärare bemöter störande beteende anser att elever som sällan stör blir bemötta snällare och mer avslappnat, de får mera varningar och ibland rentav ignoreras deras beteende.

De flesta av respondenterna anser att lärare kommunicerar på ett respektfullt sätt med elever som stör undervisningen. Eerik anser att de flesta lärare kommunicerar på ett respektfullt sätt medan både Richard och Luukas nämner att de flesta lärare kommunicerar på ett respektfullt sätt men att det beror också på läraren och lärarens humör. Niko upplever att lärares grad av respektfull kommunikation minskar för varje gång de måste säga till om störande beteende.

Respondenterna hade mycket varierande åsikter om huruvida lärares kommunikation uppfattades som mera positiv eller negativ. Eleverna som enligt enkätsvaren stör undervisningen oftare hade mera erfarenheter av att störande beteende bemöts negativt. Samtidigt förespråkade Daniela ett neutralt bemötande av störande beteende. Fyra av de intervjuade eleverna anser att kommunikationens ton är olika från lärare till lärare och Niko och Elin anser lärares kommunikationssätt i början mera positiv och att det blir mer negativt om störande beteendet inte upphör. Richard har erfarenheter av både lärare som kommunicerat mycket positivt medan andra varit mycket negativt inställda men han betonar att alla lärare oberoende om de varit mera positiva eller negativa i sina kommunikationssätt alltid varit professionella.

Av de 11 respondenterna upplever nio att lärare diskuterar det störande beteendet med eleven som stört. Det störande beteendet diskuteras antingen efter lektionen eller i korridoren under lektionen. Enligt Gabriella diskuteras elevernas orsaker till störande beteendet under samtalen.

Samtliga informanter anser att lärarens kommunikationssätt påverkar eleven som stör i olika grad. Richard anser att om läraren skulle använda mycket negativa ord så kanske det skulle påverka eleven mera. Både Daniela och Erik anser att kommunikationssättet kan öka störande beteendet i framtiden.

Respondenterna har varierande åsikter om Wilma-anmärkningars påverkan på eleven som stör och det störande beteendet. Betygets och föräldrarnas inverkan lyftes fram av flera respondenter som bidragande faktorer till Wilma-anmärkningars påverkan på störande beteende.

4.4 Sättet eleverna önskar att lärare skulle bemöta störande beteende i klassrummet

Kategorin redogör för hur elever önskar att lärare skulle bemöta störande beteende i klassrummet. Kategorierna beskriver de olika aspekterna som eleverna lyft fram kring bemötandet av störande beteende. Fem kategorier kunde identifieras baserat på elevernas svar.

Tabell 4.

Sättet elever önskar att lärare skulle bemöta störande beteende på

Kategori	Aspekter	Utsagor (n=63)
A. Individuella strategier	- Att uppmärksamma störande beteende eller inte uppmärksamma det	11
	- Lärare bör reagera olika på olika beteenden	11
	- Tillrättavisa direkt, diskutera senare	11
	- Se eleven som individ	4
		38 (tot.)
B. Professionell auktoritet	- Lugnt, lärare ska inte ropa	11
	- Strängare ton	6
	- Konsekvenser av störande beteende	3
		20 (tot.)
C. Respektfullt och moget lärarhandlande	- Mogenhet och professionalitet	4
	- Bra lärar-elev relationer ökar respekten	1
		5 (tot.)

Kategori A: Individuella strategier

I kategorin redogörs för de individuella strategierna som elever önskar sig att lärare skulle använda sig av när de bemöter och hanterar störande beteende. De aspekter som identifierats inom kategorin berör uppmärksammandet av störande beteende, reaktionerna till störande beteende samt elevsynen.

Att uppmärksamma störande beteende eller inte uppmärksamma det

De 11 respondenterna hade varierande åsikter om huruvida läraren alltid borde uppmärksamma störande beteende. Joonas, Leo och Tea anser alla att lärare alltid bör uppmärksamma störande beteende eftersom det stör flera andra elevers koncentration och lärande medan Niko, Elin, Selma, Richard, Luukas, Gabriella, Daniela och Eerik anser att lärare beroende på situationen kan ibland vara utan att uppmärksamma störande beteende. Niko anser att lärare borde uppmärksamma störande beteende för det mesta men att det kan ignoreras om det endast är fråga om lite prat medan man håller på med uppgifter. Elin lyfter fram att om beteendet är snabbt över behöver läraren inte uppmärksamma det varje gång men att om det stör andra eller undervisningen en längre tid bör läraren säga till om det.

Elin:

Nå om de e bar sånhä lite så då tycker ja att de kan låta va att okej de for såhä snabbt nu men att de fö minsta lilla kanske int. Men sen kanske om de som stör di börjar prata nånstans så då tycker ja nog att du kan säga direkt.

Selma önskar att lärare skulle uppmärksamma störande beteendet för det mesta eftersom det stör arbetsron i klassen, något som Richard har en liknande åsikt om eftersom han anser att om störande beteendet endast påverkar en liten grupp elever eller eleven som stör så kan det ignoreras men om det påverkar hela klassen bör det uppmärksammas. Luukas anser liksom Selma och Richard att störande beteende bör uppmärksammas för det mesta men att ibland känns det onödigt när lärare säger till för att han inte upplever andras beteende som störande fast de pratar. Både Daniela och Eerik anser att huruvida läraren ska uppmärksamma beteendet är beroende av vilket beteende det är fråga om, olika beteenden borde inte få samma uppmärksammande.

Lärare bör reagera olika på olika beteenden

Samtliga informanter anser att lärare kan och bör reagera olika på olika störande beteenden. Leo är av den åsikten att om störande beteendet kan skada eleven eller andra elever borde det uppmärksammas snabbare och strängare. Richard är av en liknande åsikt som Leo och anser att man vid grövre fall bör göra mer åt saken än om det är endast fråga om att någon pratar. Också Luukas anser att om det är endast fråga om prat så kan reaktionen vara lugnare än om det t.ex. är fråga om ett kränkande beteende. Niko anser att om det är fråga om bara något smått måste man inte göra det till en så stor grej medan Elin anser att det är lite fifty-fifty om man ska reagera på olika sätt eller inte. Tea nämner att lärare enligt henne skulle kunna reagera strängare på vissa beteenden ibland så att inte eleverna blir vana med att ett beteende har bara en reaktion och en konsekvens. Gabriella, Daniela, Joonas och Eerik är alla av den åsikten att reaktionen bör vara beroende av vilket beteende som är i fråga, olika beteende ger olika reaktioner.

Daniela:

No ei siin ny pitäis aina reagoida samalla tavalla koska jotku ihmiset ei tee samalla tavalla, niin ei se kyll olis reilua niille jotka vähän heiluttaa kynää ja niille jotka huuta luokan poikki. / [Nå int ska man nu alltid reagera på samma sätt fö vissa människor gör ju int på samma sätt, så int sku de vara rättvist mot dom som lite viftar på nån penna å dom som ropar över hela klassen.]

Tillrättavisa direkt, diskutera senare

Samtliga respondenter har olika åsikter om ifall lärare ska ta i tu med störande beteende på tumanhand eller om det ska ske direkt framför eventuella klasskompisar. Leo anser att lärare ska reagera på störande beteende genast. Niko håller delvis med Leo och anser att lärare, om beteendet är riktigt störande, kan säga till direkt framför klassen men om det är fråga om något som stör endast eleven själv så kan man ta det på tumanhand efter lektionen. Både Elin och Selma har som åsikt att lärare kan ta i tu med det störande beteendet efter lektionen men de har lite olika motiveringar till varför de skulle föredra detta tillvägagångssätt. Selma anser att det är bättre att man tar det på tumanhand eftersom att det då går mindre tid av undervisningen till att tillrätta störande beteenden medan Elin lyfter fram att det kan lätt vara lite obekvämt för eleven att bli utskälld framför klasskompisarna, men hon påpekar också att eleven har ju själv orsakat situationen. Elin är även av den åsikten att om det är en lite hårdare situation att hantera är det bättre att ta det t.ex. i korridoren än framför klassen. Även Richard nämner att det förstås kan vara lite pinsamt att bli tillsagd framför klassen men han anser att

så länge det inte handlar om något privat eller personligt så kan läraren bra ta i tu med beteendet direkt. Richard lyfter fram att om lärare vill faktiskt skapa en diskussion med eleven om beteendet så är det bättre att ta det på tumanhand. Också Gabriella anser att det kan kännas obekvämt att bli tillsagd framför klassen och därför skulle hon föredra att det skulle ske på tumanhand senare.

Gabriella:

Ehkä myöhemmin, ku se vois olla niinku vähän nöyryyttävää olla niinku luokkalaisten edessä samalla, ku sulle sanotaan tai siis, joku niinku saarnailee, et se on vähän, en mä tiedä, epämiellyttävää. / [Kanske senare, fö de kan vara lite som förödmjukande om man e framför klasskompisarna samtidigt när du blir som tillsagd eller nån som predikar, att nog e de lite, int vet ja, obehagligt.]

Eerik delar också denna åsikt i alla fall delvis eftersom han anser att det borde tas senare på tumanhand för att då är inte hela klassen och lyssnar på vad läraren har att säga. Tea är av samma åsikt som Selma och önskar att lärare skulle ta i tu med störande beteende senare eftersom lektionen kan avbrytas och det kan gå mycket tid till att börja prata med elever som stör om störande beteendet medan både Joonas och Daniela anser att man bör anmärka om beteendet direkt men att man ska diskutera beteendet först efter lektion. För Luukas är det ingen skillnad när lärare väljer att ta i tu med störande beteende.

Selma:

På tumanhand tycker jag. Fö då känns de som att de int måst ske under undervisningen utan dom kan ta de sen.

Daniela:

Siitä kuuluu huomauttaa kaikkien nähden mut sit siit voi ruveta keskusteleen vasta kun tunti on loppu. / [Man ska påpeka om det framför alla men sen kan man börja diskutera det först efter lektionen.]

Se eleven som individ

Från fyra informanters svar framgår att det att man ser eleven som en individ och kan ta elevens känslor i beaktande är viktiga delar av lärares goda bemötande av störande beteende. Elin, Gabriella och Eerik lyfter fram elevens känslor när det kommer till när lärare ska ta i tu med störande beteendet och de anser alla att det kan kännas pinsamt, obekvämt eller obehagligt att bli tillrättavisad framför

hela klassen. Richard påpekar mer direkt att lärare bör se elever som individer och inte endast som problem.

Richard:

...bara man håller de moget å bara man respekterar eleverna, å ser dem mer som individer än bara problem å sånt, om man har bra relationer med eleverna så säger ja nog att de går bra så man ska bara hålla de sådär professionellt å bra så.

Kategori B: Professionell auktoritet

Kategorin redogör för den professionella auktoriteten som respondenterna önskar sig att lärare skulle ha när de bemöter och hanterar störande beteende i klassrummet. Inom kategorin har aspekter som har att göra med lugn, ton samt konsekvenser identifierats.

Lugnt, lärare ska inte ropa

Samtliga respondenter önskar att lärare skulle kommunicera lugnt men strängare med elever som stör undervisningen. Leo anser att lärare borde kommunicera med eleverna på ett sätt som får dem att förstå att de gör något fel men att detta ska ske på ett normalt kommunikationssätt, lärare ska inte ropa. Selma har liknande åsikter som Leo, Niko och Elin men hon nämner också att lärare borde försöka kommunicera på ett lugnt sätt eftersom om de verkar bli lätt irriterade så kan det uppmuntra eleverna att fortsätta med störande beteendet. Både Richard och Luukas lyfter också fram att lärare bör säga till lugnt först men att om störande beteendet inte upphör bör läraren höja rösten lite eller ta en strängare ton. Också Tea, Gabriella, Daniela, Joonas och Eerik anser alla att lärare bör kommunicera på ett lugnt sätt och att läraren inte i alla fall bör ropa med eleverna. Gabriella nämner att hon önskar att lärare inte skulle ropa med elever som stör eftersom det upplevs som störande av eleven och annars också obehagligt om nån står och ropar med dig. Hon anser också att vissa lärare överreagerar ibland och lyfter fram att lärare bra kan först säga till snällare och med en normal röst om ett oönskat beteende i stället för att direkt höja rösten och strängheten. Också Eerik anser, liksom Gabriella och Selma att om läraren ropar kan det orsaka att eleven blir mer irriterad och stör mera. Han önskar också att lärare inte skulle ropa i klassen och att de i stället skulle kunna ta ut eleven i korridoren och diskutera beteendet där.

Gabriella:

No, ehkä niinku rauhallisempi ääni ei aina niinku huutaen, se on vähän, niin, se on

vähän ärsyttävää ja muutenkin epämiellyttävää, kun joku huutaa sulle niinku. / [Nå kanske som lugnare röst att man inte alltid ropar, de e lite som irriterande och annars också obehagligt om nån ropar åt dig.]

Strängare ton

Leo lyfter fram att han önskar att lärare skulle använda sin röst starkare och strängare. Niko håller med Leo om att lärare bör använda sin röst normalt som om de skulle prata vanligt när de kommunicerar med elever som stör, men han nämner också att lärare kan höja på rösten lite om eleven som blir tillsagd inte lyssnar.

Niko:

Nå, liksom normalt nog bara typ som om den sku prata vanligt. Om den dä eleven int lyssnar alls kan den försöka höja rösten nå lite.

Även Elin anser att lärare först borde kommunicera lugnare men att om det inte fungerar kan läraren höja rösten lite eller säga till lite strängare. Både Richard och Luukas lyfter också fram att lärare bör säga till lugnt först men att om störande beteendet inte upphör bör läraren höja rösten lite eller ta en strängare ton. Luukas önskar också att lärare skulle satsa lite mera på att vara strängare. Joonas önskar att lärare skulle vara lite strängare i sin kommunikation med elever som stör så att eleverna skulle på första gången förstå att beteendet upphör nu men han betonar också att det borde ske på ett lugnt sätt.

Luukas:

Ei liian lempeesti, eikä huuda mutta siinä vähän äreästi, että se menee perille se viesti. / [Int som för försiktigt, å int ropande men som lite strängt så att de dä meddelande kommer fram.]

Konsekvenser av störande beteende

Enligt Niko ska lärare säga till först åt eleverna att sluta störa men om beteendet inte upphör kan läraren försöka ta ut eleven i korridoren för en kort diskussion eller lägga en anmärkning åt eleven i Wilma. Selma anser också att lärare ska ge eleverna flera varningar. Luukas anser också att man kan säga till några gånger men att man sedan ska skicka ut eleven för några minuter i korridoren om inte beteendet förbättras.

Kategori D: Respektfullt och moget lärarhandlande

I kategorin redogörs för det respektfulla och mogna sättet som eleverna önskar att lärare skulle handla på när de bemöter och hanterar störande beteende. De aspekter som identifierats inom kategorin berör bra lärar-elev relationer samt lärares mogenhet och professionalitet.

Mogenhet och professionalitet

Fyra informanter lägger vikt på olika aspekter av respekt och mogenhet när man bemöter elever som stör undervisningen. Richard anser att man som lärare ska ha ett respektfullt och moget kommunikationssätt när man bemöter elevers störande beteende. Richard anser att om man som lärare håller det moget och respektfullt samt har en bra relation till eleverna och är professionell så går det bra att hålla ordning på klassen. Gabriella lägger vikt på respekt och mogenhet när hon tar upp att om lärare ropar kan det kännas obekvämt för eleverna medan Daniela anser att lärare inte borde kommunicera på ett allt för negativt sätt med eleverna för att detta då kan ge eleverna ett dåligt samvete och det leder till en dålig atmosfär i klassen. Eerik lyfter upp aspekten av jämlikhet i lärares bemötande av elever som stör och han anser att en av de lärare som hanterat störande beteende bäst varit mycket jämlik i sitt bemötande.

Eerik:

Meidän matikan opettaja, se käsitellee sitä ihan hyvin, ihan tasa-arvosesti niinku kaikkia vastaan. Ei oo niinku väliä et häiritseekö usein vai ei niin usein vaan aina tasa-arvosesti ei siitä et onks tyttö vai poika, se on hyvä. / [Vår matte lärare, han hanterar de på ett helt bra sätt, helt jämlikt som mot alla. De e som ingen skillnad om man stör ofta eller inte utan alltid helt jämlikt oberoende om man e pojke eller flicka, de e bra.]

Bra lärar-elev relationer ökar respekten

Richard anser att man ska försöka hantera beteendet på ett bra sätt för att inte se dålig ut i elevernas ögon. Richard nämner också att en av hans lärare som hanterat störande beteende i klassrummet på ett bra sätt respekterats av eleverna som en följd av detta och att den ömsesidiga respekten och den goda relationen till eleverna minskade störande beteendet i klassen.

Richard:

Han (hälsokunskapsläraren) va ganska lugn å han blev int liksom ofta arg, han höjde int rösten nå mycki han va som ganska mogen å alla respektera honom så de va som därför som han fick oss tysta ganska snabbt. För att när han hade respekt så ingen vila ju va emot honom för att alla tyckte att he sku int va som snällt eller så här, bra, så just han när han var lugn å mogen å hade bra relationer med eleverna så han fick ganska bra så dä lugnt å tyst.

Sammanfattning

Samtliga respondenter önskar att lärare skulle kommunicera lugnt men strängare med elever som stör undervisningen. Niko, Richard och Luukas anser att lärare bör använda sin röst normalt när de kommunicerar med elever som stör, men att de kan höja på rösten lite om eleven som blir tillsagd inte lyssnar. Selma anser att lärare ska ge eleverna flera varningar. De flesta respondenter anser att lärare inte ska ropa med elever som stör.

De 11 respondenterna hade varierande åsikter om huruvida läraren alltid borde uppmärksamma störande beteende. Respondenterna ansåg att vare sig läraren skulle uppmärksamma störande beteende eller inte berodde på situationen, beteendet samt beteendets varaktighet och hur många elever som påverkades av beteendet.

Samtliga informanter anser att lärare kan och bör reagera olika på olika störande beteenden. Våldsamma eller skadande beteenden ska reageras på snabbare och strängare. Gabriella, Daniela, Joonas och Eerik är av alla av den åsikten att reaktionen bör vara beroende av vilket beteende som är i fråga, olika beteende ger olika reaktioner.

Samtliga respondenter har olika åsikter om ifall lärare ska ta i tu med störande beteende på tumanhand eller om det ska ske direkt framför eventuella klasskompisar. Sju av de intervjuade eleverna anser att lärare bör ta i tu med beteendet på tumanhand efter lektionen. Dessa sju elevers motiveringar till att ta det efter lektionen varierar från att det tar tid från lektionen till att det kan kännas pinsamt att bli utskälld framför klasskamraterna. Joonas och Daniela anser att man bör anmärka om beteendet direkt men att man ska diskutera beteendet först efter lektionen. Leo anser att lärare ska reagera på störande beteende genast.

Fyra informanter lägger vikt på olika aspekter av respekt och mogenhet när man bemöter elever som stör undervisningen. Richard anser att man som lärare ska ha ett respektfullt och moget

kommunikationssätt när man bemöter elevers störande beteende. Richard nämner också att ömsesidig respekt och goda relationer till eleverna minskar störande beteendet i klassen.

Från fyra informanternas svar framgår att det att man ser eleven som en individ och kan ta elevens känslor i beaktande är viktiga delar av lärarens goda bemötande av störande beteende. Richard anser att lärare bör se elever som individer och inte endast som problem.

5 Sammanfattande diskussion

I kapitlet diskuteras inledningsvis undersökningens resultat i relation till tidigare forskning och teori, sedan den valda metodens för- och nackdelar och slutligen presenteras förslagen till fortsatt forskning samt studiens implikationer.

5.1 Resultatdiskussion

Undersökningens syfte var att undersöka hur elever uppfattar att lärare bemöter och kommunicerar med elever som stör undervisningen. Studiens resultat kommer att diskuteras och relateras till avhandlingens teoretiska bakgrund. Resultaten presenteras utgående från de tre forskningsfrågorna som utarbetats för avhandlingen.

5.1.1 Störande beteende

Resultatet visar att eleverna har varierande och mångsidiga uppfattningar om vad störande beteende är och hur det definieras. Enligt McManus (1995) är störande beteende som begrepp svårt definierat eftersom det upplevs subjektivt. Ur elevernas svar framgår en stor bredd av uttrycksformer av störande beteende, dessa är bl.a. att man avbryter lärarens undervisning eller stör andras eller den egna koncentrationen. Också beteenden som stör arbetsron i klassen så som prat, ljud, olovlig telefonanvändning, att man vandrar omkring i klassen eller att man inte koncentrerar sig på lektionsarbetet samt att man inte lyssnar på läraren eller fånar sig anses också av respondenterna som störande beteende. Även våldsamt och aggressivt beteende benämns i elevernas svar. Elevernas svar har mest likheter med Levins och Nolans definition av beteenden som ger upphov till en dålig arbetsro. Dessa definierar Levin och Nolan som beteenden som stör undervisningen, har en negativ påverkan på andra elevers rätt att lära sig, utsätter en eller flera elever för psykologiska eller fysiska hot eller som orsakar att något i omgivningen går sönder. (Levin & Nolan refererad till i Saloviita, 2007, s. 22–23.)

Störande beteende kan delas in i tre olika kategorier, kategori ett är beteenden som klassas som normala beteenden för barn och unga, kategori två är beteenden som bryter mot skolans eller klassrummets regler och kategori tre är svåra beteendeproblem eller aggressivt beteende (Saloviita,

2007, s. 25; Saloviita, 2013, s. 156). De beteenden som eleverna beskriver i sina svar faller för det mesta inom ramen för kategori ett men även beteenden som hör till kategori två lyfts fram i elevernas svar. Coslin (1997) har också delat in störande beteende i tre olika kategorier, dessa kategorier är fysiskt våld, verbalt våld och icke-våldsamt beteende. Även dessa kategorier återfinns i elevernas svar. De beteenden som eleverna beskriver i sina svar faller främst inom ramen för kategorierna om verbalt våld och icke-våldsamt beteende. Resultatet visar att elevernas definition av störande beteende och dess uttrycksformer inte är beroende av elevernas språkliga eller skolkulturella bakgrund. Elevernas eget agerande i klassrummet har heller ingen påverkan på hur de definierar störande beteende.

En stor del av respondenterna anser att det finns en skillnad mellan pojkars och flickors störande beteende men att båda könen kan störa på samma sätt. Merparten av informanterna anser att pojkar kan vara mera högljudda än flickor när de stör. Kaplan, Gheen och Midgley (2002) hävdar att pojkar tenderar att störa undervisningen oftare än flickor och att pojkars störande beteende tenderar också att vara aggressivare. Detta stöds också delvis av eleverna i denna studie.

En stor del av de intervjuade eleverna anser att störande beteendet ökat under deras skoltid. En studie gjord av OAJ visar att upp till 70 % av lärare anser att arbetsron i skolorna försvagats under de senaste åren (Nurmi, 2012), samtidigt upplever lärare att beteendeproblemen ökat under de senaste tio åren (Lamminaho & Ojanen, 2009). Alltså stärks lärarnas upplevelser av att störande beteendet ökat av eleverna i denna studie. Fem av respondenterna anser att störande beteendet ökat mellan lågstadiet och högstadiet. En av eleverna som intervjuades anser att klassammansättningen påverkat det störande beteendets förekomst. Två av respondenterna anser att deras egna beteende inte ökat under deras skoltid, alltså tyder resultatet på att fastän störande beteendet upplevts att ha ökat mellan lågstadiet och högstadiet så anser i alla fall en del av eleverna att deras egna beteende inte genomgått samma förändring.

Samtliga informanter påverkas av andras störande beteende i olika mån. Av de 11 informanterna upplever sex att deras koncentration påverkas negativt av andra elevers störande beteende. En av de 11 respondenterna anser att störande beteende inverkar negativt på vitsord. Flera studier som presenteras av Chaffee och Briesch (2017) i deras artikel *A Meta-Analysis of Class-Wide Interventions for Supporting Student Behavior* visar att störande beteende påverkar elevers studiemotivation och studieprestationer negativt samtidigt som det även minskar elevernas känsla av trygghet i klassrummet.

Respondenterna har varierande åsikter kring varför elever stör undervisningen. Av elevernas svar framgår att störande beteende enligt dem kan orsakas av att elever har tråkigt, att de inte är intresserade av studierna eller att de saknar tålamod. Informanterna anser också att elevers störande beteende kan bero på att man inte tycker om läraren, vill störa andra eller få uppmärksamhet. Elever anser att lärares agerande är den näst största bidragande orsaken till störande beteende (Lewis Romi Qui & Katz, 2005). Förutom lärares agerande är faktorer som bidrar till elevers störande beteende enligt eleverna själva beroende av, hur rättvist lärarens handlande är, elevens sårbarhet, negativa familjeförhållanden och stränghet i klassrummet (Miller Ferguson & Byrne, 2000). Att eleverna jobbar med den uppgift som de vid en given situation ska jobba med och eventuellt motstånd mot lärare, som kan anses vara delar av störande beteende, påverkas av elevers egna uppfattningar av den egna kognitiva kompetensen, deras syn på skolarbetets viktighet samt om de tror att brytande av skolans normer höjer deras sociala status bland klasskamraterna (Bru, 2006). Resultatet visar att eleverna i denna studie lägger en större vikt på lärares agerande, elevers syn på skolarbete och elevens sårbarhet när det kommer till de bidragande orsakerna till störande beteende. Två av respondenterna anser också att störande beteende inte alltid kanske är det primära objektivet och att elever ibland inte är medvetna om att de stör. Resultatet visar också att de elever som stör undervisningen ibland eller ofta har mycket annorlunda upplevelser av sitt eget agerande i klassen än vad deras lärare har. Detta stöds av McManus (1995) som anser att det som eleven anser vara lite skämtsamt och lekfullt beteende kan ses av läraren som störande beteende. Att elever skulle ha mycket olika uppfattningar av vad som bidrar och orsakar till att störande beteende förekommer i klassen än vad lärare har (Miller Ferguson & Byrne, 2000) stöds endast delvis av denna studie.

Resultatet visar att elever har en mycket bred definition av störande beteende och dess uttrycksformer. Eleverna i denna studie har mycket liknande definitioner av störande beteende som lärare i tidigare forskning. Resultatet tyder på att majoriteten av eleverna i denna studie anser att det finns skillnader mellan flickors och pojkars störande beteende samt att det störande beteendet ökat under deras skoltid. Eleverna i denna studie påverkas av störande beteende i olika mån och störande beteendets negativa påverkan på koncentrationen lyfts fram av flera respondenter. Slutligen visar resultatet att elever anser att orsakerna till att störande beteende uppkommer har att göra med elevers personlighet, lärares agerande och synen på skolarbetets värde.

5.1.2 Elevers uppfattningar av lärares bemötande av störande beteende

Resultatet visar att de intervjuade eleverna anser att lärare kommunicerar lugnt och sakligt med elever som stör undervisningen. Enligt Rogers (2011) och Saloviita (2007) ska lärare när de ger elever direkta order vara lugna men bestämda utan att vara hotande eller aggressiva. Tre av informanterna anser att lärares kommunikation blir strängare om det störande beteendet inte upphör och en av informanterna anser att lärares röstläge påverkas av elevernas ljudnivå och att lärares kommunikationssätt påverkas av lärarens humör.

Flera av respondenterna hade svårt att identifiera vad icke-verbal kommunikation är även efter hjälp med att definiera begreppet. Enligt respondenterna hör blickar till de vanligaste icke-verbala kommunikationssätten men de nämner också att lärare ibland lämnar och väntar på att eleverna ska tystna före de fortsätter undervisa eller att lärare har olika hjälpmedel som de använder som icke-verbala signaler. Resultatet tyder på att en del elever har svårt att identifiera lärares icke-verbala kommunikation. Den första reaktionen på störande eller dåligt beteende måste inte alltid vara verbal utan det fungerar lika bra med en icke-verbal signal. Tidigare forskning (McManus, 1995; Saloviita, 2007, s. 97-99) visar också att blickar, gester, avstånd och beröring kan vara bra första strategier för bemötandet av störande beteende men om eleverna inte uppfattar dessa strategier som bemötande av störande beteende kan det förklara varför respondenterna i denna studie ibland ansåg att lärare överreagerar på beteenden eller ger för få varningar.

Undersökningens resultat visar att respondenterna från den svenska skolan anser att lärare är mera rättvisa i sitt bemötande av störande beteende än respondenterna vid den finska skolan där respondenternas uppfattningar hade en större variation. Informanterna vid den finska skolan ansåg att lärare var mindre jämlika när det kom till bemötande av störande beteende beroende av den störande elevens kön. Enkäten Hälsa i skolan visar att 59 % av elever i årskurs 8 och 9 anser att lärare behandlar elever rättvist (Institutet för hälsa och välfärd, 2017).

Fyra informanter upplever att det inte finns stora skillnader mellan hur lärare bemöter störande beteende oberoende av vem det är som stör medan de återstående sju respondenterna är av motsatt åsikt och anser att det nog finns skillnader mellan hur lärare bemöter störande beteendet. Enligt Brophy (1996) måste bemötandet av störande beteendet vara lika men hanteringen av det störande beteendet måste ha olika utgångspunkter eftersom orsakerna till det störande beteendet är olika. Flera av de respondenter som anser att det finns skillnader mellan hur lärare bemöter störande beteende anser att elever som sällan stör blir bemötta snällare och mer avslappnat, de får mera varningar och

ibland rentav ignoreras deras beteende. Elever som är mer benägna att störa undervisningen anser att lärare ofta tar till aggressivare disciplinära åtgärder (Lewis Romi Qui & Katz, 2005) detta stöds också av resultatet i denna studie som tyder på att de elever som själva stör undervisningen oftare anser att lärares bemötande skiljer sig beroende av vem det är som stör.

De flesta av respondenterna anser att lärare kommunicerar på ett respektfullt sätt med elever som stör undervisningen men respondenterna hade mycket varierande åsikter om huruvida lärares kommunikation uppfattades som mera positiv eller negativ. Eleverna som enligt enkätsvaren stör undervisningen oftare hade mera erfarenheter av att det störande beteendet bemöts negativt. Detta stöds av McGrath & Van Bergen (2017) som hävdar att lärare använder sig av ett mer negativt språk när de diskuterar elever som stör undervisningen ofta men uttrycker lika nivåer av närhet till både elever som stör ofta och skötsamma elever. Fyra av de intervjuade eleverna anser att kommunikationens ton är olika från lärare till lärare och två av informanterna anser att lärares kommunikationssätt i början är mera positivt och att det blir mer negativt om störande beteendet inte upphör. Resultatet visar att fastän lärare kommunicerar både positivt och negativt med elever som stör undervisningen så är de fortfarande mogna och professionella i sitt bemötande av störande beteende och de elever som stör.

Av de elva respondenterna upplever nio att lärare diskuterar det störande beteendet med eleven som stört. Det störande beteendet diskuteras antingen efter lektionen eller i korridoren under lektionen. Enligt Gabriella diskuteras elevernas orsaker till störande beteendet under samtalen. Enligt Glgu 2014 kan fostrande samtal och olika disciplinära åtgärder användas för att trygga arbetsron samt för att hantera olämpligt beteende. Fostrande samtal är den första åtgärden för hantering av störande eller olämpligt beteende. Fostrande samtalets uppgift är att specificera det som lett till åtgärden, utreda de bakomliggande orsakerna till gärningen eller beteendet och slutligen att finna sätt att förbättra situationen på. (Utbildningsstyrelsen, 2014.)

Samtliga informanter anser att lärarens kommunikationssätt påverkar eleven som stör i olika grad. Två av 11 intervjuade elever anser att kommunikationssättet kan öka störande beteendet i framtiden, dessa två elever ansågs av deras klassföreståndare kategoriseras som elever som ibland eller ofta stör undervisningen. Detta stöds även av tidigare forskning enligt vilken lärare som inte klarar av att fånga elevernas uppmärksamhet eller som behandlar dem orättvist anses av eleverna förtjäna att bli bemötta med mindre respekt. Lärare bör alltså hålla ordning, förklara saker tydligt, ha intressanta lektioner, bemöta elever på ett respektfullt sätt, vara rättvisa och vänliga samt kunna skämta med sina elever (McManus, 1995). Att lärarens kommunikationssätt kan öka störande beteendet stöds också av att

elever anser att lärare som ropar, beskyller elever orättvist, retar elever eller som är oförsämda bidrar till att elever stör undervisningen (Lewis Romi Qui & Katz, 2005).

Respondenterna har varierande åsikter om Wilma-anmärkningars påverkan på eleven som stör och det störande beteendet. Betygets och föräldrarnas inverkan lyftes fram av flera respondenter som bidragande faktorer till Wilma-anmärkningars påverkan på störande beteende. Eftersom de flesta elever uppvisar problembeteenden antingen hemma eller i skolan men nödvändigtvis inte i båda miljöerna (Charlton & David, 1997, s. 3; Rogers, 2011, s. 7) kan lärarnas kontakt med hemmet vara en avgörande faktor för att minska och förebygga fortsatt störande beteende vilket stöds av resultatet i denna undersökning.

Resultatet visar att eleverna uppfattar att lärare kommunicerar lugnt men sakligt med elever som stör undervisningen. Respondenterna i denna studie anser att lärare i de flesta fall bemöter elever som stör undervisningen på ett respektfullt och jämlikt sätt. Resultatet tyder på att lärare diskuterar störande beteende med elever som stör undervisningen och att lärares agerande när de bemöter störande beteende är av stor betydelse för om störande beteendet upphör eller inte. Resultatet visar slutligen också att elever lägger än stor vikt på föräldrarnas involvering i disciplinära åtgärder.

5.1.3 Sättet elever önskar att lärare skulle bemöta störande beteende i klassrummet på

Samtliga respondenter önskar att lärare skulle kommunicera lugnt men strängare med elever som stör undervisningen. Tre av de 11 informanterna anser att lärare bör använda sin röst normalt när de kommunicerar med elever som stör, men att de kan höja på rösten lite om eleven som blir tillsagd inte lyssnar. De flesta respondenterna anser att lärare inte ska ropa med elever som stör. De viktigaste principerna för språkligt bemötande av störande eller dåligt beteende enligt Rogers (2011) är att försöka hålla tillrättandet så icke-påträngande som möjligt, undvika onödiga konfrontationer samt behålla tillrättavisaudet och tonen av tillrättavisaudet respektfullt. De intervjuade elevernas önskan stöds även av tidigare forskning av vilket det framgår att störande beteende kan väcka ilska eller irritation hos lärare och att lärare då måste ta sig tid att lugna ner sig innan de bemöter elevens störande beteende (McGrath & Van Bergen, 2017; Rogers, 2011, s. 83, 203,207).

De elva respondenterna hade varierande åsikter om huruvida läraren alltid borde uppmärksamma störande beteende. Respondenterna ansåg att vare sig läraren skulle uppmärksamma störande beteende eller inte berodde på situationen, beteendet samt beteendets varaktighet och hur många elever som påverkades av beteendet. Detta stöds delvis av Rogers (2011) som anser att lärare som en

form av icke-verbalt bemötande kan strategiskt ignorera sekundära beteenden om beteendet i fråga inte är för kaxigt eller oförskämt.

Samtliga informanter anser att lärare kan och bör reagera olika på olika störande beteenden. Fyra informanter var av den åsikten att reaktionen bör vara beroende av vilket beteende som är i fråga, olika beteende ger olika reaktioner. Bemötandet av beteendet måste vara lika men hanteringen av det störande beteendet måste ha olika utgångspunkter eftersom orsakerna till det störande beteendet är olika. (Brophy, 1996.) Både flickor och pojkar antar en allvarigare attityd gentemot störande beteende i sina uppskattningar av hur allvarligt beteendet är samt i sina åsikter kring passande konsekvenser eller sanktioner för beteendet när beteendet är verbalt eller fysiskt våldsamt snarare än när beteendet är icke-våldsamt (Coslin, 1997). Detta stöds av eleverna i denna studie som ansåg att lärare bör reagera snabbare och strängare på våldsamma eller skadande beteenden.

Samtliga respondenter har olika åsikter om ifall lärare ska ta i tu med störande beteende på tumanhand eller om det ska ske direkt framför eventuella klasskompisar. Sju av de intervjuade eleverna anser att lärare bör ta i tu med beteendet på tumanhand efter lektionen. Dessa sju elevers motiveringar till att ta det efter lektionen varierar från att det tar tid från lektionen till att det kan kännas pinsamt att bli utskälld framför klasskamraterna. Två av de intervjuade eleverna anser att man bör anmärka om beteendet direkt men att man ska diskutera beteendet först efter lektion. Dessa resultat stöds delvis av tidigare forskning. Enligt Brophy (1996), McManus (1995) och Rogers (2011) ska störande beteende när det uppstått redas ut utan publik.

Fyra informanter lägger vikt på olika aspekter av respekt och mogenhet när man bemöter elever som stör undervisningen. Endast en av informanterna lyfter fram att man som lärare ska ha ett respektfullt och moget kommunikationssätt när man bemöter elevers störande beteende. En bra lärar-elev-relation är något som kan bidra till att förebygga störande beteende och uppkomsten av beteendeproblem (O'Connor, Dearing & Collins, 2011; Saloviita, 2007; McGrath & Van Bergen, 2017) vilket också stöds av respondenter i denna studie som nämner att ömsesidig respekt och goda relationer till eleverna minskar störande beteendet i klassen. Enligt tidigare forskning finns det enligt elever två olika hanteringstyper bland lärare. Första hanteringstypen använder sig av tvång i sin hantering av störande beteende medan den andra hanteringstypen använder relations baserad disciplin. Hanteringstypen som använder sig av tvång använder sig av metoder som innefattar straff och aggression (dvs. ropande, sarkasm, gruppstraff) medan den andra hanteringstypens metoder innefattar diskussion, råd, erkännande, engagemang och bestraffning. Elever som bemöts av en lärare vars hanteringstyp är relations baserad disciplin störs mindre av de tillfällen när läraren måste hantera störande beteende och uppför sig mer ansvarsfullt i dessa lärares klassrum och under dessa lärares

lektioner. (Lewis Romi Qui & Katz, 2005). Att elever föredrar lärare vars hanteringstyp är relations baserad stöds även av denna studie.

Från fyra informanternas svar framgår att det att man ser eleven som en individ och kan ta elevens känslor i beaktande är viktiga delar av lärares goda bemötande av störande beteende. En av respondenterna betonar att lärare bör se elever som individer och inte endast som problem. Detta stöds även av tidigare forskning (McManus, 1995; Saloviita, 2007, s. 105–106) som förespråkar att man när man bemöter störande beteende ska tillrättvisa handlingen eller beteendet inte eleven.

Resultatet tyder på att eleverna föredrar lärare som bemöter störande beteende på ett lugnt men strängt sätt, är rättvisa och jämlika samt ser eleverna som individer. Eleverna föredrar att störande beteende anmärks om men att det diskuteras senare på tumanhand. Slutligen visar resultatet att elever anser att lärares uppmärksammande av störande beteende bör vara beroende av situationen, beteendet samt beteendets varaktighet och hur många elever som påverkades av beteendet.

5.2 Metoddiskussion

Utgående från avhandlingens syfte, forskningsfrågor samt forskningsansats valde jag intervjun som datainsamlingsmetod. Utgående från dessa valdes också den standardiserade men semistrukturerade intervjun. Detta möjliggjorde att jag kunde ställa följdfrågor under intervjuerna fastän jag utgick från samma intervjufrågor under alla intervjutillfällen. Att frågorna alltid var samma och ställdes i samma ordning ökade tillförlitligheten av min studie. Fördelen med att välja intervjun som datainsamlingsmetod är att den intervjuades icke-verbala uttryck kan avslöja mera om deras svar för intervjuaren. Nackdelen med metoden är dock att den är tidskrävande och därför är det vanligare i mindre studier med endast ett fåtal informanter. (Bell, 2006.)

Jag valde även att använda frågeformulär som sekundär datainsamlingsmetod, syftet med frågeformuläret var att få insikter i de intervjuade elevernas egna agerande i klassrummet. Frågeformuläret innehöll endast fasta frågor som undersökte åsikter. Fasta frågor strukturerar svaren genom att de endast tillåter svar som passar in i de kategorier som forskaren bestämt i förväg (Denscombe, 2000, ss. 122-123). När man använder flera metoder kan man erhålla olika typer av data om samma ämne (Denscombe, 2000, s. 103). Jag anser att frågeformulären givit mig värdefull information om respondenternas eget agerande i klassrummet och att frågeformuläret möjliggjort en

djupare analys av intervjumaterialet och därför anser jag att användningen av två datainsamlingsmetoder höjt tillförlitligheten och trovärdigheten av min undersökning.

För att öka undersökningens tillförlitlighet och trovärdighet har jag bifogat intervjuguiden som bilaga och intervjuerna har även bandats in för att bättre kunna undvika missförstånd. Undersökningens tillförlitlighet och trovärdighet har också ökat genom att jag bifogat frågeformulären samt informationsbrevet och samtyckesblanketten som bilagor till avhandlingen.

Informanterna för undersökningen valdes ut slumpmässigt eftersom avhandlingens utgångspunkt vara att alla elever kan bete sig störande i olika situationer och med olika lärare. Det ända kravet som lades upp för informanterna var att de skulle vara elever i grundskolans årskurser 7–9. Att majoriteten av informanterna kategoriserades som elever som sällan stör eller som stör nästan aldrig kan ha påverkat resultatet. Elevers attityder gentemot den eleven eller de eleverna som stör är starkt påverkade av om de själva uppför sig likadant eller liknande, alltså har elever som inte stör själva en strängare attityd gentemot störande beteende (Coslin, 1997). Som en följd av detta kan informanternas slumpmässiga val också ha påverkat resultatet. Informanternas ålder kan också ha påverkat studiens resultat och intervjuer med elever i yngre eller äldre ålder kunde ge ett annat resultat. Även elevernas roller i klassen och gruppdynamiken i de slumpmässigt utvalda klasserna kan ha påverkat elevernas uppfattningar och därmed undersökningens resultat. Jag valde att intervjua alla informanter personligen och ansikte mot ansikte för att lättare kunna observera deras kroppsspråk samt för att jag skulle kunna lättare ställa följdfrågor.

Jag valde att transkribera alla intervjuer i sin helhet för att få en bättre bild av datamaterialet. Fastän transkriberingen var tidskrävande anser jag att det var värt det för att materialet då blev mera överskådligt och analysprocessen som följd blev smidigare. För att öka tillförlitligheten och trovärdigheten av studien har citat ur intervjuerna plockats in i resultatredovisningen för att läsaren själv ska kunna tolka resultatens trovärdighet och tillförlitlighet. Jag valde att inte översätta citaten eftersom vissa av citatens språkliga nyanser då kunnat förlorats.

Slutligen anser jag att de metodologiska val som gjorts varit lyckade och att undersökningens syfte uppnåtts.

5.3 Implikationer och förslag till fortsatt forskning

Resultatet visar att elever har en mycket bred definition av störande beteende och dess uttrycksformer. Eleverna i denna studie har mycket liknande definition av störande beteende som lärare i tidigare forskning och de anser att det störande beteendet är mycket individuellt. Resultatet tyder på att majoriteten av eleverna i denna studie anser att störande beteendet ökat under deras skoltid. Resultatet visar också att elever anser att orsakerna till att störande beteende uppkommer har att göra med elevers personlighet, lärares agerande och synen på skolarbetets värde.

Eleverna bedömer att lärare kommunicerar lugnt men sakligt med elever som stör undervisningen men resultatet tyder också på att eleverna önskar lite mera stränghet av lärare i bemötandet av störande beteende. Respondenterna i denna studie anser att lärare bemöter elever som stör undervisningen på ett respektfullt och jämlikt sätt och de önskar mogenhet och professionalitet av sina lärare samt att lärare skulle se eleverna som individer. Resultatet tyder på att lärare diskuterar störande beteende med elever som stör undervisningen och att lärares agerande när de bemöter störande beteende är av stor betydelse för om störande beteendet upphör eller inte. Resultatet visar också att elever lägger än stor vikt på föräldrarnas involvering i disciplinära åtgärder. Slutligen visar resultatet att elever anser att lärares uppmärksammande av störande beteende bör vara beroende av situationen, beteendet samt beteendets varaktighet och hur många elever som påverkades av beteendet.

Ett intressant förslag för fortsatt forskning inom avhandlingens område skulle vara att undersöka vidare hur elevers och lärares åsikter skiljer sig i frågan av elevers agerande och störande beteende i klassrummet eftersom att störande beteende påverkas av två parter som inte alltid har samma åsikter om vare sig beteendet varit störande eller inte. Det skulle också vara intressant att undersöka hur elever som stör undervisningen ofta uppfattar lärares bemötande och hantering av deras beteende.

Ytterligare så skulle det vara intressant att fortsatt forska i hur fostrande samtal används av lärare och med vilket syfte. Dessutom skulle det kunna vara intressant att forska i hur elever uppfattar lärares icke-verbala kommunikation eftersom resultatet av denna studie tyder på att en stor del av eleverna inte uppfattar när lärare kommunicerar icke-verbalt med dem.

Eftersom denna avhandling endast gett en bild av elevers egna uppfattningar om hur deras lärare kommunicerar med elever som stör skulle det också vara mycket intressant att observera lärare och elever i klassrumssituationer för att få en mer objektiv bild av hur lärare kommunicerar med och bemöter elever som stör undervisningen och kanske då jämföra elevernas och lärarnas subjektiva uppfattningar med det observerade materialet. Det skulle också kunna vara intressant att jämföra

elevs och lärares uppfattningar om störande beteende med skolans regelverk eller klassens beteendekontrakt.

Slutligen så tyder resultaten på att elever i grundskolans högre årskurser uppfattar lärares bemötande av och kommunikation med elever som stör undervisningen som lugn, respektfull och jämlik. Eleverna önskar att lärare fortsatt bemöter störande beteende med lugn och jämlikhet men de önskar mera stränghet samt att lärare ska se sina elever som inte endast problem, utan också som individer.

Litteratur

- Ahrne, G. & Svensson, P. (. (2011). *Handbok i kvalitativa intervjuer*. Malmö: Liber.
- Bell, J. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Booth, S. & Marton, F. (2000). *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Brinkmann, S. & Kvale, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Brophy, J. (1996). *Teaching Problem Students*. New York: The Guilford Press.
- Bru, E. (2006). Factors associated with Disruptive Behaviour in the Classroom. *Scandinavian Journal of Educational Research*. Stavanger, Norge.
- Chaffee, R. K. & Briesch, A. M. (2017). A Meta-Analysis of Class-Wide Interventions for Supporting Student Behaviour. *School Psychology Review*. Riverside, California, USA.
- Charlton & David. (1997). *Managing Misbehaviour in Schools*. London och New York: Routledge.
- Coslin, P. G. (1997). Adolescents' judgements of the seriousness of disruptive behaviour at school and of the sanction appropriate for dealing with it. *Journal of Adolescence*. Paris, Frankrike.
- Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaper*. Lund: Studentlitteratur.
- Gillham, B. (2008). *Forskningsintervjun - tekniker och genomförande*. Malmö: Studentlitteratur.
- Greene, R. W. (2008). *Koulun hukkaamat lapset - opas käytösongelmaisten lasten auttamiseksi*. Scribner.
- Houghton, S., Wheldall, K., Jukes, R. & Sharpe, A. (1990). The effects of limited private reprimands and increased private praise on classroom behaviour in four British secondary school classes. *British Journal of Educational Psychology*. Storbritannien.
- HS. (den 11 November 2012). *Kotimaa: Helsingin Sanomat*. Hämtat från Helsingin Sanomat: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002593995.html>. Hämtat 22.7.2019
- HS. (den 15 Mars 2016). *Mielipide: Helsingin Sanomat*. Hämtat från Helsingin Sanomat: <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000002891229.html>. Hämtat 22.7.2019
- Iltalehti. (den 12 Oktober 2016). *Kotimaan Uutiset: Iltalehti*. Hämtat från Iltalehti: http://www.iltalehti.fi/uutiset/2016101222453083_uu.shtml. Hämtat 22.7.2019
- Institutet för hälsa och välfärd. (2017). Hämtat från Enkäten Hälsa i skolan: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/sv/ktk/ktk1/summary_perustulokset?alue_0=87869&mittarit_0=199594&mittarit_1=199937&mittarit_2=199949&vuosi_2017_0=v2017#; https://sampo.thl.fi/pivot/prod/sv/ktk/ktk4/summary_perustulokset?alue_0=87869&mittarit_0=199594&mittarit_1=199937&mittarit_2=199949&vuosi_2017_0=v2017#; https://sampo.thl.fi/pivot/prod/sv/ktk/ktk1/fact_ktk_ktk1?row=measure-199594.&row=measure-200101.200345.200287.199398.200089.199281.187196.200386.200280.200144.200264.199843.200516.200573.199990.199851.199900.199350.199325.199937.199261.200129.199610.199682.199907.200283.199761.199503.199752.199884.202791.&row=measure-199400&column=time-199465&column=stage_of_stady-161293#. Hämtat 16.8.2019

- Kaplan, A., Gheen, M. & Midgley, C. (2002). Classroom goal structure and student disruptive behaviour. *British Journal Of Educational Psychology*. Negev, Michigan, Israel, USA.
- Lamminaho, M. A. & Ojanen, A.-M. S. (2009). Opettajien kokemuksia yläkoululaisten nuorten käytöshäiriöiden muutoksista viimeisten kymmenen vuoden aikana. Vaasa, Finland.
- Larsson, S. (1986). *Kvalitativ analys - exemplet fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur.
- Lewis, R., Romi, S., Qui, X. & Katz, Y. J. (2005). Teachers' classroom discipline in Australia, China and Israel. *Teaching and Teacher Education*. Australien, Kina, Israel.
- McGrath, K. F. & Van Bergen, P. (2017). Elementary teachers' emotional and relational expressions when speaking about disruptive and well behaved students. *Teaching and Teacher Education*. Sydney, Australia.
- McManus, M. (1995). *Troublesome Behavior in the Classroom: Meeting Individual Needs*. London.
- Miller, A., Ferguson, E. & Byrne, I. (2000). Pupils' causal attributions for difficult classroom behaviour. *British Journal Of Educational Psychology*.
- Nurmi, E. (den 10 Augusti 2012). *OAJ:n puheenjohtaja: Lapset on kasvatettava vastuuseen tekemisistään*. Hämtat från YLE.fi: <https://yle.fi/uutiset/3-6251410>. Hämtat: 22.7.2019
- OAJ. (2016). *Työolobarometri*. OAJ.
- O'Connor, E. E., Dearing, E. & Collins, B. A. (2011). Teacher-Child Relationship and Behaviour Problem Trajectories in Elementary School. *American Educational Research Journal*. USA.
- Patel, R. & Bo, D. (2011). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.
- Rogers, B. (2011). *Classroom Behaviour - a Practical Guide to Effective Teaching, Behaviour Management and Colleague Support*. London: SAGE.
- Saloviita, T. (2007). *Työrauha luokkaan - Löydä omat toimintamallisi*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Saloviita, T. (2013). *Luokka Haltuun! Parhaat keinot toimivaan opetukseen*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- Uljens, M. (1989). *Fenomenografi - forskning om uppfattningar*. Lund: Studentlitteratur.
- Utbildningsstyrelsen. (2014). *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen*. Utbildningsstyrelsen.
- Wolfgang, C. H. (2009). *Solving discipline and classroom management problems - methods and models for today's teachers*. John Wiley & sons inc.
- YLE. (den 14 Oktober 2015). *Österbotten: YLE*. Hämtat från YLE: <https://svenska.yle.fi/artikel/2015/10/14/resurslarare-behovs-att-stoppa-stok-i-jakobstadsskola>. Hämtat 22.7.2019

Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev till rektor och klassföreståndare (Svenska)

Hej!

Jag heter Fanny Nummela och studerar till klasslärare på Åbo Akademi i Vasa. För min pro gradu avhandling kommer jag att utföra intervjuer med elever i årskurserna 7–9. I min avhandling undersöker jag **hur elever upplever att lärare bemöter elever som stör undervisningen**.

Jag skulle vara mycket tacksam om du kunde skicka hem det bifogade brevet till vårdnadshavarna i din klass för att få deras samtycke till att deras barn deltar i en intervju och om du kunde samla in dem vartefter eleverna returnerar dem. Som deadline för returneringen av blanketten har jag 22.2.2019.

Klassen och de elever som kommer att intervjuas har valts ut slumpmässigt. När eleverna returnerat en ifylld blankett kan vi tillsammans försöka hitta en tid för intervjuerna som passar alla parter. För dig och eleverna i fråga kan det vara lättast att intervjuerna sker t.ex. under en klasstimme eller dylikt för att elevens skolgång ska störas så lite som möjligt. Intervjuerna tar ca. 20–30 min. Jag kommer sannolikt också att be dig som klassföreståndare att fylla i en blankett med kort bakgrundsinformation om de intervjuade elevernas agerande i klassen, eleverna kommer själva att fylla i samma blankett i samband med intervjuerna.

Du får gärna kontakta mig om du har frågor om någon del av undersökningen/intervjuerna.

Tack för samarbetet!

Fanny Nummela

Telefon nmr.

E-post adress

Bilaga 2: Informationsbrev till rektor och klassföreståndare (Finska)

Hei!

Nimeni on Fanny Nummela ja opiskelen luokanopettajaksi Åbo Akademiassa Vaasassa. Pro gradu tutkielmani yhteydessä tulen haastattelemaan oppilaita luokilla 7-9. Lopputyössäni tutkin sitä, **miten oppilaat kokevat, että opettajat käsittelevät oppilaita, jotka häiritsevät opetusta.**

Olisin hyvin kiitollinen, jos voisit lähettää liitteenä olevan kirjeen oppilaiden mukana kotiin oppilaiden huoltajille. Tarvitsen huoltajien suostumuksen heidän lapsensa haastattelemiseksi. Voisitko ystävällisesti lisäksi ottaa talteen palautetut lupalaput sitä mukaan, kun oppilaat niitä palauttelevat. Olen pyytänyt huoltajia palauttamaan lupalaput viimeistään 22.3.2019.

Luokka sekä haastateltavat oppilaat on valittu sattumanvaraisesti. Oppilaiden palautettua täytetyt lupalaput voisimme yhdessä yrittää löytää haastatteluille ajan, joka sopii kaikkien osapuolien aikatauluun. Oppilaiden koulunkäynnin kannalta olisi varmasti helpointa, jos haastattelin oppilaita esimerkiksi luokanohjaajan tunnilla tai mahdollisen hyppytunnin aikana. Haastattelut kestävät noin 20-30min. Tulen todennäköisesti myös pyytämään sinua luokanohjaajana täyttämään lyhyen kyselylomakkeen oppilaan käytöksestä luokassa, oppilas täyttää myös itse samanlaisen lomakkeen haastattelun yhteydessä.

Jos sinulla on kysymyksiä tutkimuksesta tai haastatteluista voit ottaa yhteyttä minuun.

Kiitos yhteistyöstä!

Fanny Nummela

Tlf. Nmr.

E-post

Bilaga 3: Brev till vårdnadshavare (Svenska)

Hej!

Jag heter Fanny Nummela och studerar till klasslärare på Åbo Akademi i Vasa. För min pro gradu avhandling kommer jag att utföra intervjuer med elever i årskurserna 7–9. I min avhandling undersöker jag **hur elever upplever att lärare bemöter elever som stör undervisningen**, och eftersom att undersökningens fokusgrupp är underåriga elever behöver jag **vårdnadshavarens samtycke för att ert barn ska kunna delta i en eventuell intervju**.

Klassen och eleverna som intervjuas har valts ut slumpmässigt. Intervjuerna kommer att ske på elevens skola under skoltid. Intervjuerna beräknas ta ca 20–30 minuter. Intervjuerna görs med en elev åt gången. De valda elevernas namn kommer inte att publiceras i min avhandling utan de kommer att fingeras. Jag kommer heller inte att publicera elevernas skola i min avhandling. Om vårdnadshavaren samtycker till en intervju kommer intervjun med både vårdnadshavarens och elevens lov att bandas in elektroniskt för att underlätta analysen av materialet. Allt material som fås genom intervjuerna kommer att behandlas konfidentiellt endast av mig. Intervjuerna påbörjas i mån av möjlighet v.10.

Returnera gärna denna blankett till klassföreståndaren före 22.2.2019.

Tack för samarbetet!

Fanny Nummela

Elevens namn: _____

Jag tillåter att mitt barn intervjuas i samband med denna undersökning:

JA

NEJ

Jag tillåter att intervjun bandas in (materialet behandlas konfidentiellt av mig)

JA

NEJ

Vårdnadshavarens underskrift: _____

Namnförtydligande: _____

Bilaga 4: Brev till vårdnadshavare (Finska)

Hei!

Nimeni on Fanny Nummela ja opiskelen luokanopettajaksi Åbo Akademiassa Vaasassa. Pro gradu tutkielmani yhteydessä tulen haastattelemaan oppilaita luokilla 7-9. Lopputyössäni tutkin sitä, **miten oppilaat kokevat, että opettajat käsittelevät oppilaita, jotka häiritsevät opetusta, ja** koska kohderyhmänä on, alaikäiset oppilaat, tarvitsen **huoltajan suostumuksen mahdollista haastattelua varten.**

Haastateltavat luokat sekä oppilaat on valittu sattumanvaraisesti. Haastattelut toteutetaan kouluaikana oppilaan koululla. Haastattelut kestävät noin 20-30 minuuttia. Oppilaita haastatellaan yksi kerrallaan. Haastateltavien oppilaiden nimiä ei julkaista lopputyössä, eikä oppilaiden koulua myöskään mainita nimeltä. Huoltajan sekä oppilaan suostumuksella haastattelut nauhoitetaan, jotta materiaalin analyysi sujuisi helpommin. Kaikkea haastatteluissa saatua aineistoa käsitellään luottamuksellisesti ainoastaan minun toimestani.

Palautattehan tämän lomakkeen lapsenne luokanohjaajalle viimeistään 22.3.2019.

Kiitos yhteistyöstä!

Fanny Nummela

Oppilaan nimi: _____

Lapseni saa osallistua mahdolliseen haastatteluun:

KYLLÄ

EI

Haastattelun saa nauhoittaa (aineistoa käsitellään luottamuksellisesti)

KYLLÄ

EI

Huoltajan allekirjoitus: _____

Nimenselvennys: _____

Bilaga 5: Intervjufrågor (Svenska)

Intervjufrågor för pro gradu avhandling:

Vad definierar elever som störande beteende?

1. Vad definierar du som störande beteende?
2. Tycker du att det finns skillnader mellan pojkars och flickors störande beteende?
3. Anser du att störande beteendet ökat under din skoltid? På vilket sätt?
4. Hur påverkas du som elev av störande beteende?
5. Varför tror du att elever stör undervisningen?

Hur upplever elever att lärare bemöter elever som stör undervisningen?

1. Upplever du att lärare är rättvisa i sitt bemötande av störande beteende? Motivera.
2. Har du märkt någon skillnad mellan lärarens bemötande av störande beteende beroende på vem det är som stör? På vilket sätt och i vilka situationer?
3. Tycker du/tror du att Wilma anmärkningar har någon effekt på störande beteenden?
4. Upplever du att lärare kommunicerar med elever som stör undervisningen på ett respektfullt sätt?
5. Hur kommunicerar lärare med elever som stör undervisningen verbalt?
6. Hur kommunicerar lärare med elever som stör undervisningen icke-verbalt?
7. Anser du att lärare kommunicerar på ett positivt eller ett negativt sätt med elever som stör undervisningen?
8. Anser du att lärarens kommunikationssätt påverkar elever som stör?
9. Tror du att/vet du om läraren diskuterar det störande beteendet med elever som stör efter lektionen?

På vilket sätt önskar elever att lärare skulle bemöta elever som stör undervisningen?

1. Hur skulle du vilja att läraren kommunicerar med elever som stör undervisningen?
2. Tycker du att läraren alltid borde uppmärksamma störande beteenden? Motivera.
3. Ska läraren ta itu med störande beteende på tumanhand eller genast framför eventuella klasskompisar? Motivera.
4. Hur ska läraren använda sin röst när hen kommunicerar med elever som stör undervisningen?
5. Kan läraren reagera olika på olika störande beteenden eller borde läraren alltid reagera lika oberoende av hurudant störande beteende som är i fråga? Motivera.
6. Kan du ge ett exempel på en lärare som du anser att har bemöt störande beteende på rätt sätt. Hur gjorde hen?
7. Hur skulle du vilja att läraren bemöter störande beteende?

Bilaga 6: Intervjufrågor (Finska)

Haastattelukysymykset pro gradu tutkielma:

Miten oppilaat määrittelevät häiritsevän käytöksen?

1. Mikä on sinun mielestä häiritsevää käytöstä?
2. Onko tyttöjen ja poikien välillä eroja, kun puhutaan häiritsevistä käytöksistä?
3. Onko häiritsevä käyttäytyminen mielestäsi lisääntynyt kouluajanasi? Millä tavalla?
4. Miten häiritsevä käytös vaikuttaa sinuun oppilaana?
5. Miksi luulet, että oppilaat häiritsevät opetusta?

Miten oppilaat kokevat, että opettajat käsittelevät oppilaita, jotka häiritsevät opetusta?

1. Koetko että opettajat käsittelevät häiriökäyttäytymistä puolueettomasti/reilusti? Motivoi.
2. Oletko huomannut eroja siinä, miten opettajat käsittelevät häiritsevää käytöstä riippuen siitä kuka häiritsee opetusta? Millä lailla ja millaisissa tilanteissa?
3. Oletko sitä mieltä, että Wilma merkinnät vaikuttavat millään lailla häiritsevään käytökseen?
4. Koetko että opettajat kommunikoivat kunnioittavalla tavalla oppilaiden kanssa, jotka häiritsevät opetusta?
5. Millä lailla opettajat kommunikoivat suullisesti oppilaiden kanssa, jotka häiritsevät opetusta?
6. Millä lailla opettajat kommunikoivat kehonkielellä oppilaiden kanssa, jotka häiritsevät opetusta?
7. Koetko että opettajien tapa kommunikoida oppilaiden kanssa, jotka häiritsevät opetusta, on enemmän positiivista vai negatiivista?
8. Koetko että opettajan tapa kommunikoida oppilaan kanssa vaikuttaa häiritsevästi käyttäytyvään oppilaaseen?
9. Luuletko/tiedätkö että opettaja keskustelee oppilaan kanssa hänen häiritsevistä käytöksistään tunnin jälkeen?

Millä tavalla oppilaat toivoisivat, että opettajat käsittelevät oppilaita, jotka häiritsevät opetusta?

1. Miten toivoisit, että opettajat kommunikoisivat oppilaiden kanssa, jotka häiritsevät opetusta?
2. Pitäisikö opettajan aina huomioda häiritsevä käytös? Motivoi.
3. Tulisiko opettajan käsitellä häiritsevää käytöstä heti, mahdollisten luokkakavereiden edessä vai myöhemmin kahden kesken? Motivoi.
4. Millä tavalla opettajan kuuluisi käyttää ääntään kommunikoidessaan oppilaan kanssa, joka häiritsee opetusta?
5. Voiko opettaja reagoida eri lailla/eri tavalla häiritseviin käytöksiin vai pitäisikö opettajan aina reagoida samalla tavalla riippumatta siitä millainen käytös on kyseessä? Motivoi.
6. Voitko antaa esimerkin opettajasta joka mielestäsi on käsitellyt häiritsevää käyttäytymistä hyvällä tavalla? Mitä hän teki?
7. Millä lailla toivoisit, että opettajat käsittelevät häiritsevää käytöstä luokassa?

Bilaga 7: Bakgrundinformation – enkät ELEV (Svenska)

BAKGRUNDSINFORMATION OM EGET AGERANDE UNDER LEKTIONSTID

	OFTA	IBLAND	ALDRIG
Jag markerar när jag har något att säga på lektion			
Jag har fram min telefon under lektionstid			
Jag diskuterar med mina kompisar under lektionstid			
Jag avbryter lärarens undervisning			
Jag lyssnar aktivt på undervisningen			
Jag gör givna uppgifter på lektionen			
Jag deltar aktivt i undervisningen genom att svara på frågor som ställs			
Jag kommunicerar verbalt och icke-verbalt på ett respektfullt sätt med mina klasskamrater			
Jag kommunicerar verbalt och icke-verbalt på ett respektfullt sätt med mina lärare			
Jag kommer i tid till lektionen			
Jag har med mig mina studiematerial (böcker, häfte, penna, gummi etc) till lektionen			
Jag sitter på min egen plats			
Jag städar upp efter mig			
Jag ger mina klasskamrater arbetsro			
Jag följer skolans och klassrummets regler			
Jag gör givna läxor			

Bilaga 8: Bakgrundinformation – enkät ELEV (Finska)

KYSELY OMASTA KÄYTTÄYTYMISESTÄ TUNNEILLA

	USEIN	JOSKUS	EN KOSKAAN
Viittaa kun minulla on asiaa tunnilla			
Käytän puhelintani tunneilla ilman lupaa			
Keskustelen ystävieni kanssa tunnin aikana			
Keskeytän opettajan opettamista			
Kuuntelen aktiivisesti tunnilla			
Teen annetut tehtävät tunnilla			
Osallistun opetukseen muun muassa vastaamalla kysymyksiin asiallisella tavalla			
Kommunikoin suullisesti ja ei-suullisesti kunnioittavasti luokkakavereideni kanssa			
Kommunikoin suullisesti ja ei-suullisesti kunnioittavasti opettajien kanssa			
Tulen ajoissa tunnille			
Minulla on opiskelua varten tarvittavat materiaalit mukana (kirjat, vihko, kynä, kumi jne.)			
Istun omalla paikallani			
Siivoan jälkeni			
Annan luokkakavereilleni työrauhan			
Käyttäydyn koulun ja luokan sääntöjen mukaisesti			
Teen läksyni			

Bilaga 9: Bakgrundinformation – enkät LÄRARE (Svenska)

BAKGRUNDSINFORMATION OM ELEVENS AGERANDE UNDER LEKTIONSTID

	OFTA	IBLAND	ALDRIG
Eleven markerar när hen har något att säga på lektion			
Eleven har fram sin telefon under lektionstid			
Eleven diskuterar med sina kompisar under lektionstid			
Eleven avbryter lärarens undervisning			
Eleven lyssnar aktivt på undervisningen			
Eleven gör givna uppgifter på lektionen			
Eleven deltar aktivt i undervisningen genom att svara på frågor som ställs			
Eleven kommunicerar verbalt och icke-verbalt på ett respektfullt sätt med sina klasskamrater			
Eleven kommunicerar verbalt och icke-verbalt på ett respektfullt sätt med sina lärare			
Eleven kommer i tid till lektionen			
Eleven har med sig sina studiematerial (böcker, häfte, penna, gummi etc) till lektionen			
Eleven sitter på sin egen plats			
Eleven städar upp efter sig			
Eleven ger sina klasskamrater arbetsro			
Eleven följer skolans och klassrummets regler			
Eleven gör givna läxor			

Bilaga 10: Bakgrundinformation – enkät LÄRARE (Finska)

KYSELY OPPILAAN KÄYTTÄYTYMISESTÄ TUNTIEN AIKANA

	USEIN	JOSKUS	EI KOSKAAN
Oppilas viittaa, kun hänellä on asiaa tunnilla			
Oppilas käyttää puhelintansa tunneilla ilman lupaa			
Oppilas keskustelee ystävien kanssa tunnin aikana			
Oppilas keskeyttää opettajan opettamista			
Oppilas kuuntelee aktiivisesti tunnilla			
Oppilas tekee annetut tehtävät tunnilla			
Oppilas osallistuu opetukseen muun muassa vastaamalla kysymyksiin asiallisella tavalla			
Oppilas kommunikoi suullisesti ja ei-suullisesti kunnioittavalla tavalla luokkakavereiden kanssa			
Oppilas kommunikoi suullisesti ja ei-suullisesti kunnioittavalla tavalla opettajan kanssa			
Oppilas tulee ajoissa tunnille			
Oppilaalla on opiskelua varten tarvittavat materiaalit mukana (kirjat, vihko, kynä, kumi jne.)			
Oppilas istuu omalla paikallaan			
Oppilas siivoaa jälkensä			
Oppilas antaa luokkakavereilleen työrauhan			
Oppilas käyttäytyy koulun ja luokan sääntöjen mukaisesti			
Oppilas tekee läksynsä			